

คุณธรรม สำหรับคุณหมอ

ขอให้คุณหมอ
เป็นคนดี
และมีน้ำใจต่อทุกคน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

ขอให้คุณหมอเป็นคนดี และมีน้ำใจต่อทุกคน

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย
ผู้ริเริ่มเรียง

คำนำ

คุณธรรม แปลว่า คุณงามความดี
คุณหมอ หมายถึง ผู้ตรวจรักษาโรค
หนังสือเล่มนี้ผู้เรียบเรียงประสงค์จะกล่าวเฉพาะหมอผู้ตรวจรักษาโรค
และคุณธรรมหรือคุณงามความดีที่รวบรวมมากเพื่อเป็นแหล่งศึกษา
อ้างอิงอีกแหล่งหนึ่งสำหรับคุณหมอทั้งหลาย

ความปรารถนาก็เพื่อจะเห็นคุณหมอทุกคนในบ้านเมืองเราเป็นคนดี
และมีน้ำใจ

มีน้ำใจต่อผู้ป่วย

มีน้ำใจต่อญาติผู้ป่วย

มีน้ำใจต่อคนรอบข้าง

หากสถานพยาบาลเต็มไปด้วยคนดีมีน้ำใจ ทุกคนย่อมเป็นกัลยาณมิตร
แก่กัน ทุกคนจะมีความสุข อย่างน้อยผู้ป่วยย่อมลดความทุกข์ ญาติเกิดความ
มั่นใจ คุณหมอก็จะได้รับความศรัทธาจากทุกคน ผลการรักษาย่อม
ดีตามไปด้วย

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะเท่านั้น และขอมอบ
ให้มูลนิธิธรรมภิบาลทางการแพทย์จัดพิมพ์ ผู้ใดประสงค์จะทำบุญทำกุศล
นำไปเผยแพร่ ขอได้รับการอนุโมทนาด้วยครับ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 คุณธรรม	5
บทที่ 2 การแพทย์ 3 ยุค	16
บทที่ 3 คุณหมอที่รัก	21
บทที่ 4 ทศพิธเวชธรรม	25
บทที่ 5 หมอซีวก โกมารภักจ์	31
บทที่ 6 หมอคง ถาวรเวช	35
บทที่ 7 สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก	40

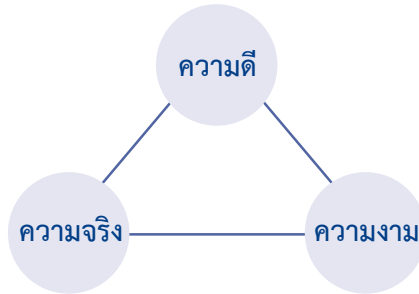
บทที่ 1 คุณธรรม

ความดี-ความจริง-ความงาม

คุณธรรมคือธรรมะแห่งความดี หรือคุณงามความดีนั่นเอง

คุณธรรมหมายถึง สิ่งที่กำลังจิตใจของคน ให้คนประพฤติ (คือ การพูดและการกระทำ) ไปในทางที่สังคมตัดสินได้ว่าวางอยู่บนความดี-ความจริง และความงาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบทั้งสามของคุณธรรม

ในความดีที่แท้มีองค์ประกอบของความจริงและความงามอยู่ด้วย
ในความจริงที่แท้มีองค์ประกอบของความดีและความงามอยู่ด้วย
ในความงามที่แท้มีองค์ประกอบของความดีและความจริงอยู่ด้วย

เครื่องตัดสินคุณธรรม

สังคมตั้งแต่บุรพกาลจนปัจจุบันได้สร้างหรือกำหนดเครื่องตัดสินคุณธรรมไว้หลายประเภท เพื่อนำไปใช้ในสภาพและโอกาสต่างๆ กัน และในหลายโอกาสการนำเอาเครื่องตัดสินคุณธรรมเหล่านี้มาใช้ร่วมกันย่อมเกื้อหนุนกันและทำให้

คุณธรรมเข้มแข็งและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น

1. ศาสนาธรรม
2. จริยธรรม
3. นิติธรรม
4. ธรรมาภิบาล
5. คุณธรรมในครอบครัว
6. กฎเกณฑ์สังคม

ศาสนาSSSU

ในประเทศไทยศาสนาที่กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมยึดถือเป็นศาสนาทางการมี 5 ศาสนา คือ พุทธ-อิสลาม-คริสต์-ฮินดูพราหมณ์ และซิกข์ ศาสนาทั้งห้ามีความแตกต่างอยู่ที่อุดมการณ์และพิธีกรรม

ในแต่ละศาสนาต่างยึดอุดมการณ์สูงสุดของตน เช่น บางศาสนายึดมั่นในพระเจ้าองค์เดียว บางศาสนานับถือพระเจ้าหรือเทพหลายองค์ บางศาสนาไม่ได้กล่าวถึงการมีอยู่ของพระเจ้า เช่น ศาสนาพุทธยึดมั่นในพระรัตนตรัยอันมีพระพุทธ-พระธรรม และพระอริยสงฆ์เป็นสรณะหรือที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

พิธีกรรมในแต่ละศาสนาย่อมแตกต่างกันไป พิธีกรรมย่อมสะท้อนถึงความเชื่อหรืออุดมการณ์สูงสุดดังได้กล่าวมาแล้ว

ส่วนที่คล้ายคลึงกันทั้งห้าศาสนาคือศาสนธรรมคำสอน โดยเฉพาะในหลักใหญ่ 3 ประการ อันได้แก่

- (1) ทุกศาสนาสอนให้ยึดมั่นในความสัตย์ความจริง
- (2) ทุกศาสนาสอนให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์
- (3) ทุกศาสนาสอนให้มีความรักความเมตตาแก่กันและกัน

หากศาสนิกชนของทั้งห้าศาสนาศรัทธาและปฏิบัติตามหลักศาสนธรรมทั้งสามประการนี้ เชื่อว่าประเทศไทยและโลกมนุษย์จะมีแต่สันติธรรมและสันติสุข จึงควรที่ทุกศาสนาจะเน้นหลักศาสนธรรมของตนให้เข้มงวดและเคร่งครัด

จริยธรรม

จริยธรรมเป็นเครื่องกำหนดความประพฤติ (คำพูดและการกระทำ) สมาชิก ร่วมกันบัญญัติขึ้นเพื่อให้สมาชิกปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์แห่งจริยธรรมก็เพื่อผดุง ศักดิ์ศรีของมวลสมาชิก และเพื่อความปกติสุขของส่วนรวม

จริยธรรมอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) จริยธรรมทั่วไป เช่น จริยธรรมของคนไทย จริยธรรมของคนล้านนา จริยธรรมขององค์การหรือสมาคมบริษัท

(2) จริยธรรมเฉพาะวิชาชีพหรือจรรยาบรรณ : เป็นประมวลความประพฤติ ที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละประเภทกำหนดขึ้นเพื่อรักษาและส่งเสริม ชื่อเสียงเกียรติคุณและฐานะของสมาชิก มักกำหนดว่าสิ่งใดต้องประพฤติ สิ่งใด ห้ามประพฤติ และสิ่งใดควรหรือไม่ควรประพฤติ เช่นจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ แพทย์ พยาบาล สื่อมวลชน นักบัญชี ตำรวจ อัยการ ตุลาการ นักการเมือง ฯลฯ

ทั้งจริยธรรมทั่วไปและจริยธรรมวิชาชีพควรสนับสนุนให้มีและให้ปฏิบัติกัน อย่างเอาจริงเอาจัง นำเอาหลักการและข้อปฏิบัติรวมทั้งกรณีศึกษามาถกแถลงกัน เป็นประจำ จนเกิดความเข้าใจและถือปฏิบัติอย่างทั่วถึง

อาชีพใดหากสมาชิกปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบตามจริยธรรมแห่งตน อาชีพนั้น ย่อมได้รับการยกย่องและสรรเสริญจากประชาชนทั่วไป ตรงกันข้ามหากสมาชิก ในอาชีพใดปฏิบัติเลว ปฏิบัติชั่ว ประชาชนย่อมตักเตือนเหยียดหยาม จึงควรที่สมาคม วิชาชีพหรือสภาวิชาชีพจะให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการส่งเสริมสนับสนุน ให้สมาชิกของตนปฏิบัติตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

นิติธรรม

นิติธรรมคือกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เป็นเครื่องมือของรัฐสำหรับใช้ในการ บริหารบ้านเมือง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ หรือฉ้อราษฎร์บังหลวง โดยมุ่งหวังให้บ้านเมืองและประชาชนอยู่ดีมีสุขด้วยความ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

องค์การของรัฐทั้งใหญ่น้อย ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายรัฐสภา และฝ่ายตุลาการ

ต่างต้องยึดถือกฎหมายเป็นหลัก ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด บ้านเมือง
จึงจะมั่นคง และก้าวไปสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืนได้

ระบบและกระบวนการยุติธรรมจึงสำคัญเหลือเกิน ทั้งตำรวจและเจ้าหน้าที่ผู้รักษา
กฎหมายอื่น อัยการ และศาล ต่างต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเป็นธรรม

ประเทศชาติจะพัฒนาไม่ได้เลยหากขาดหลักนิติธรรม ประชาชนจะเดือดร้อน
ทุกหย่อมหญ้า คนจะไม่กลัวบาปกลัวผิด ผู้มีอำนาจข่มเหงผู้อ่อนแอ หลักประกัน
ความเป็นมนุษย์ย่อมบกพร่องหรือไม่มีเลย สุดท้ายทุกคนเสียหายหรือพ่ายแพ้หมด

แต่หากประเทศใดมีระบบและกระบวนการยุติธรรมที่ตรงไปตรงมา ผู้ทำผิด
ถูกลงโทษตามกฎหมาย ผู้ถูกใส่ร้ายมิต้องได้รับโทษ ฉะนั้นแล้วคนยอมเคารพยำเกรง
ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย บ้านเมืองย่อมมั่นคงและเข้มแข็ง ทุกคนก็จะชนะ
คือชนะ ด้วยชื่อแป๊ะที่เป็นธรรมของบ้านเมือง

ธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล คือระบบที่กำหนดการปฏิบัติและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก
ในองค์กรทุกประเภท

ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน หรือองค์กรภาคสังคม
ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร โดย
เน้นกลไกการบริหารองค์กรด้วยความรับผิดชอบ ด้วยความโปร่งใส และมีระบบ
ตรวจสอบที่เชื่อมั่นได้

สมาชิกทุกคนในองค์กรต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ (responsibility) ซึ่ง
หมายถึง พันธะสัญญาที่สมาชิกในตำแหน่งนั้นต้องปฏิบัติ ตั้งแต่วันแรกที่เข้ารับตำแหน่ง

สมาชิกทุกคนในองค์กรต้องมีความรับผิดชอบ (accountability) ซึ่ง
หมายถึง พันธะสัญญาที่สมาชิกในตำแหน่งนั้นเข้าปฏิบัติงานตามหน้าที่แล้ว หาก
เกิดความผิดพลาดเสียหายต้องรับผิดชอบ หากเกิดความสำเร็จต้องได้รับขอบ

เพราะฉะนั้น ตามหลักธรรมาภิบาลนั้น

(1) การบริหารจะต้องโปร่งใส ไม่ขัดผลประโยชน์ขององค์กร องค์กร
ทำตามหลักกฎหมายและหลักศีลธรรมโดยเคร่งครัด

(2) ผู้ปฏิบัติต้องซื่อสัตย์สุจริต มีสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่

(3) การประเมินผลงานต้องยุติธรรม ไม่อคติ ใครปฏิบัติชอบได้รางวัล ใครปฏิบัติเสียหายต้องลงโทษ ไม่ลู่หน้าปะจุมก

หากองค์การใดสามารถสร้างระบบธรรมาภิบาลได้เข้มแข็ง โปร่งใส มีเหตุผล องค์การนั้นย่อมมั่นคงและยั่งยืน องค์การใดฉ้อฉล ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎ ศีลธรรม องค์การนั้นย่อมเสียหายและล้มลงโดยง่าย

กฎเกณฑ์สังคม

กฎเกณฑ์ คือ ข้อกำหนดที่วางไว้เป็นหลักปฏิบัติ

กฎเกณฑ์สังคม คือ ข้อกำหนดที่สังคมได้วางไว้เป็นหลักปฏิบัติสำหรับสมาชิกของสังคม ทั้งนี้เพื่อความเป็นหมู่คณะ เพื่อความสามัคคีกลมเกลียว เพื่อความสมดุล และเพื่อความต่อเนื่องของชุมชนหรือสังคมนั้น

ตัวอย่างกฎเกณฑ์สังคมได้แก่ มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม มารยาทคือกิริยาวาจาที่ถือว่าสุภาพเรียบร้อย และถูกกาลเทศะ เช่น มารยาทไทย มารยาทสำหรับท้องถิ่น

ชนบ แปลว่า แบบอย่าง แผน หรือระเบียบ

ขนบธรรมเนียม แปลว่า แบบอย่างที่ยึดปฏิบัติกันมา

ชนบประเพณี แปลว่า ประเพณีที่วางเป็นระเบียบแบบแผนไว้แล้ว

ในสังคมไทยตั้งแต่โบราณจนปัจจุบัน ได้มีการออกแบบแบบแผนการปฏิบัติ ในสังคมไทย แบบแผนเหล่านี้ถือกันว่าสุภาพ เรียบร้อย และเป็นไปตามโอกาส เวลา และสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การพูดจาได้ตอบ การแสดงความเคารพ ทั้งการไหว้และการคำนับ

กฎเกณฑ์สังคมไทยเหล่านี้ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคมไทยเสมอมา คนชาติอื่นมาพบเห็นเข้าต่างก็แสดงความชื่นชม เพราะแสดงความเป็นเอกลักษณ์ ไทย และแสดงออกถึงความมีอารยวิสัย ควรที่คนไทยในปัจจุบันจักได้หวงแหน-รักษา-สืบทอดต่อไปสู่ลูกหลาน การปฏิบัติและสืบทอดนี้ต้องถือเป็นหน้าที่ของ คนไทยทุกคนในปัจจุบัน

คุณธรรมประจำครอบครัว

คุณธรรมประจำครอบครัวคือ คุณธรรมหลักที่บรรพชนของแต่ละครอบครัวถือปฏิบัติจนเกิดผลดี เกิดศรัทธาที่จะถือเอาเป็นหลักในการปลูกฝังอบรมจิตใจของลูกหลาน ให้ซึมซาบจนปฏิบัติเป็นนิสัย ถ่ายทอดรุ่นแล้วรุ่นเล่า สืบๆ มาจนปัจจุบัน

ชุดอุปนิสัยที่แต่ละครอบครัวถือเป็นเป้าหมายในการปลูกฝังอบรมมาจากคุณธรรมหลักเหล่านี้

1. ความกตัญญูกตเวที ความรู้คุณและการตอบแทนคุณ
2. ความซื่อสัตย์สุจริต
3. ความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่
4. ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
5. ความอดทนอดกลั้น
6. ความขยันหมั่นเพียร
7. ความประหยัดมัธยัสถ์
8. ความยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม

พ่อแม่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนดังนี้

- ก. สอนลูกหลานให้รู้จักแยกแยะว่าอะไรถูก? อะไรผิด?
- ข. สอนให้ลูกหลานยึดมั่นในความถูกต้อง ด้วยความเที่ยงธรรม
- ค. สอนลูกหลานให้กล้าปฏิเสธสิ่งที่ผิดกฎหมาย ผิดศีลธรรม

เด็กที่เกิดมาในครอบครัวที่ถ่อมมั่นในคุณธรรม ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยความดี-ความจริง-ความงาม เขาย่อมเติบโตใหญ่ขึ้นด้วยทุนทางคุณธรรมอันสูงส่ง เขาจะไปอยู่ในที่ใดก็ยังคงยึดมั่นในความถูกต้องเที่ยงธรรม สิ่งนี้จะเป็นเกราะป้องกันไม่ให้ชีวิตตกต่ำ

ตรงกันข้ามเด็กที่เติบโตใหญ่ขึ้นมาในครอบครัวที่สอนให้หยิบฉวย ให้โกงเพื่อจะได้เล็กๆ น้อยๆ โตขึ้นเขาจะนำตัวไปสู่ความผิดความชั่ว ไม่ละอายต่อบาป ไม่กลัวต่อบาป กล้าที่จะทำผิดกฎหมาย ทำผิดศีลธรรม นอกจากชีวิตเขาจะตกต่ำแล้ว เขายังพลอยสร้างความเสียหายให้แก่ผู้อื่นและให้แก่ส่วนรวมอีกด้วย

คุณธรรมประจำครอบครัวจึงสำคัญยิ่งในการบ่มเพาะพลเมืองดีให้แก่บ้านเมือง

ภาคผนวกท้ายบท

*ในสมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ.618-907 / พ.ศ.1161 – 1450) ที่ตำบลโหล่วจาง เมืองวินโจว มณฑลซันตง จางกงอี้ (จูเหวินกง) เป็นหัวหน้าตระกูลจาง (จู) ปกครองครอบครัวที่ประกอบด้วยลูกหลาน 9 ชั่วคน จำนวนกว่า 900 ชีวิต ลูกหลานอยู่กันอย่างสมานฉันท์ มีสัมมาคารวะต่อกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน กินอาหารพร้อมหน้ากันทุกมื้อ ไม่ทะเลาะวิวาทกันเลย

จางกงอี้เกิดค.ศ.578 (พ.ศ.1121) ตายค.ศ.676 (พ.ศ.1219) อายุได้ 98-99 ปี

พระเจ้ารพรรดิถังเกาจง (ค.ศ.628-683 / พ.ศ.1171 – 1226) พร้อมพระมเหสีบูเช็กเทียนได้เสด็จเยี่ยมจางกงอี้ และรับสั่งถามถึงวิธีการปกครองครอบครัวใหญ่ จางกงอี้เขียนหนังสือถวาย 100 คำ หัวข้อคือ เھرิน = ชันติ (ความอดกลั้น) ดังตัวอย่างว่า

*“จะอดกลั้นในเรื่องที่ใครๆ อดกลั้นมิได้
จะให้อภัยในเรื่องที่คนอื่นให้อภัยมิได้
จะประนอมเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก
จะรอมชอมเรื่องเล็กให้สลาย – เลิกแล้วต่อกัน
พ่อลูกหากไม่อดกลั้นต่อกัน – ความรักกตัญญูย่อมสลายสิ้น
พี่น้องหากไม่อดกลั้นต่อกัน – คนนอกย่อมระรานง่าย”*

พระเจ้ารพรรดิทรงพระอักษรด้วยลายพระหัตถ์มอบให้ตระกูลจาง (จู) ว่า “ไปเھرินถาง = ร้อยขันติธรรม” มอบไว้ที่ศาลบรรพบุรุษของตระกูลจาง

*จากนิตยสารศิลปากร ปีที่ 54 ฉบับที่ 2

ร้อยขันติธรรม

โอวาทของจางกงอิ๋*

ยามเช้าก็อดกลั้น
ยามอัปอายก็อดกลั้น
ยามทุกข์ยากก็อดกลั้น
ยามหิวโหยก็อดกลั้น
ยามถูกหลอกก็อดกลั้น
ยามขัดแย้งก็อดกลั้น

ยามเย็นก็อดกลั้น
ยามถูกหมิ่นก็อดกลั้น
ยามเจ็บปวดก็อดกลั้น
ยามหนาวเหน็บก็อดกลั้น
ยามโกรธแค้นก็อดกลั้น
แม้ยามเห็นพ้องก็ยังไม่อดกลั้น

- พ่อลูกหากไม่อดกลั้นต่อกัน
พี่น้องหากไม่อดกลั้นต่อกัน
พี่สะใภ้น้องสะใภ้หากไม่อดกลั้นต่อกัน
แม่สามีลูกสะใภ้หากไม่อดกลั้นต่อกัน
สามีภรรยาหากไม่อดกลั้นต่อกัน
มิตรสหายหากไม่อดกลั้นต่อกัน

ความรักตัณญ์ย่อมสลายสิ้น
คนนอกย่อมระรานง่าย
มักขี้แย่งคิดแยกกัน
ความรักห้วงใยย่อมขาดหาย
ชีวิตย่อมมีแต่ปากเสียง
ความบาดหมางแคลงใจมักเกิด

- ความอดกลั้นเป็นสมบัติของผู้ดี
- หากมีความอดกลั้น
- หากมีความอดกลั้น
- หากมีความอดกลั้น
- หากมีความอดกลั้น
- หากไม่อดกลั้น
- หากไม่อดกลั้น

ความอดกลั้นเป็นความใจกว้างของผู้ยิ่งใหญ่
ยามร้อนก็ยังไม่สบาย
ยามหนาวก็ยังไม่อุ่น
แม้ยากไร้อะไรก็ยังไม่พอใจ
แม้มีอายุก็ยังไม่ยืนยาว
คนวรรณะสูงก็จะเสื่อม
คนมั่งมีทรัพย์สินก็จะสูญ

- หากขาดความอดกลั้น เรื่องเล็กก็กลายเป็นเรื่องใหญ่
หากขาดความอดกลั้น เรื่องดีก็กลายเป็นเรื่องร้าย
- นับแต่โบราณ คนกระทำความผิดล้วนเกิดจากการขาดความอดกลั้น
นับแต่โบราณ คนประสบความสำเร็จมีใครบ้างที่ไม่มีความอดกลั้น
- คนมีเมตตาจิตจะอดกลั้นเรื่องของคนอื่นอดกลั้นมิได้
คนมีสติปัญญาจะอดกลั้นเรื่องของคนอื่นไม่ยอมอดกลั้น
- พินิจพิจารณาห้วงระหว่างอดกลั้น เสแสร้งหุหนวกเป็นใบ้คือวิธีการ
ความอดกลั้นผูกมิตรให้ชิดใกล้ ความอดกลั้นใช้ได้สุดแดนไกล
- อดกลั้นจนเกิดสัมมาสมาธิ จิตใจสงบ
อดกลั้นจนหมดความอยาก จิตเข้มแข็ง
อดกลั้นจนสิ้นความอยากไร้ คงเหลือหลอ
อดกลั้นจนเลิกสำส่อน ไร้โรคา
- อดกลั้นจนเกิดศีลธรรมจรรยา
อดกลั้นจนเกิดมิตรจิตมิตรใจ
อดกลั้นจนแยกแยะวาจาได้ถูกผิด
อดกลั้นจนสลายความแค้นพยาบาท
อดกลั้นจนถูกด่าทอไม่ได้เถียง (แล้วคนปากเสียนั้นจะยุติไปเองในที่สุด)
อดกลั้นจนถูกทุบตีไม่ได้ตอบ (แล้วคนพาลนั้นจะหมดแรงไปเองในที่สุด)
- จงอย่าคิดว่าความอดกลั้นนั้นคือความโง่เขลาเบาปัญญา
จงรู้ว่าความอดกลั้นนั้นไซ้คือสมบัติของผู้ดีอันแท้จริง
- ขณะอดกลั้นให้ทำหน้ายิ้มโง่ๆ
อดกลั้นแล้วจะรู้เองว่าควรแก้ไขอันใด
แม้ไม่มีใครเยาะเย้ยยังต้องอดทนต่อ
อย่าฟังเพียงใครทักท้วงก็ถอดใจ
- ความอดกลั้น คนเขลาเท่านั้นชอบเหยียหยัน
ความอดกลั้น เทวดาเบื้องบนชอบเทิดทูน

- หากเรายังไม่คิดจะอดกลั้นกับใคร แล้วใครจะมาคิดอดกลั้นกับเรา
- อดกลั้นมีมากนับร้อยเราไม่หวั่น หวั่นเพียงแม่หนึ่งเดียวเรามีไม่
- หากสิ้นไร้ซึ่งความอดกลั้น โชคลาภนับร้อยแม้มีก็สลาย
- หากมีเพียงหนึ่งความอดกลั้น เลวร้ายนับหมื่นถึงมีก็มลาย

โองาการประจำตระกูลของกำนุกุเหวีนก (จางกัวอี)*

- กษัตริย์ผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อขุนนางด้วยเมตตาธรรม
- ขุนนางผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อกษัตริย์ด้วยความจงรักภักดี
- บิดาผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อบุตรธิดาด้วยความรัก
- บุตรธิดาผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อบิดา มารดาด้วยความกตัญญูกตเวที
- พี่ผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อน้องด้วยความรักใคร่เอ็นดู
- น้องผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อพี่ด้วยความเคารพคารวะ
- สามีผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อภริยาด้วยความสุภาพอ่อนโยน
- ภริยาผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อสามีด้วยความอ่อนน้อมนุมนวล
- ศิษย์ผู้ประเสริฐ ฟังปฏิบัติต่อครูอาจารย์ตามระเบียบจารีตประเพณี
- ผู้ประเสริฐคบมิตรฟังชื่อสัตย์สุจริต
- เมื่อพบปะผู้อาวุโส ฟังให้ความเคารพคารวะ
- เมื่อพบปะผู้อ่อนวัย ฟังให้ความรักความปรานี
- สำหรับบุคคลผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ถึงแม้ว่าจะอ่อนวัยกว่าเรา ก็ฟังให้ความเคารพ
- สำหรับคนถ้อย คนพาล ถึงแม้ว่าจะมีวัยวุฒิอาวุโสกว่าเรา ก็ฟังเหินห่างให้ไกลเสีย
- จงระมัดระวังที่จะไม่กล่าวขวัญถึงจุดด้อยจุดบกพร่องของผู้อื่น
- จงละเว้นที่จะโอ้อวดความดีความเด่นของตนเอง

*อาจารย์ประพทธี คุกลรัตนเมธี แห่งมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
แปลจากต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งจัดพิมพ์โดยสหพันธ์ตระกูลจูกแห่งโลก

- สำหรับศรัทธาคู่อาฆาต ขอให้ปรองดองกันโดยอาศัยความชอบธรรม
- สำหรับผู้ที่ผูกใจเจ็บขอให้ปฏิบัติต่อเขาอย่างเที่ยงธรรม
- จงสุขกายสบายใจได้ในทุกสภาวะ
- เมื่อบุคคลอื่นผิดเล็กผิดน้อย จงอย่าได้ถือสาหาความ
- เมื่อบุคคลอื่นผิดอย่างมหันต์ จงแจกแจงด้วยเหตุด้วยผล
- จงอย่าได้เห็นว่าเป็นความดิงามเพียงเล็กน้อย จึงงดเว้นไม่กระทำ
- จงอย่าได้เห็นว่าเป็นความชั่วเล็กน้อย จึงกระทำ
- เมื่อบุคคลอื่นมีความชั่วความเลว ขอให้ปกปิดเสีย

บทที่ 2 การแพทย์ 3 ยุค

กาลเวลา

มีหลักฐานน่าเชื่อว่า

- (1) Big Bang คือจุดกำเนิดของสากลจักรวาล เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 13,000 ล้านปีมาแล้ว
- (2) ระบบสุริยจักรวาลอายุประมาณ 4,568 ล้านปี
- (3) มนุษย์ปัจจุบัน Homo sapiens เพิ่งปรากฏบนโลกมนุษย์เพียง 200,000 ปีที่ผ่านมา และทำการเกษตร รวมทั้งสร้างครอบครัว – ชุมชนประมาณ 10,000 ปีมานี้เอง

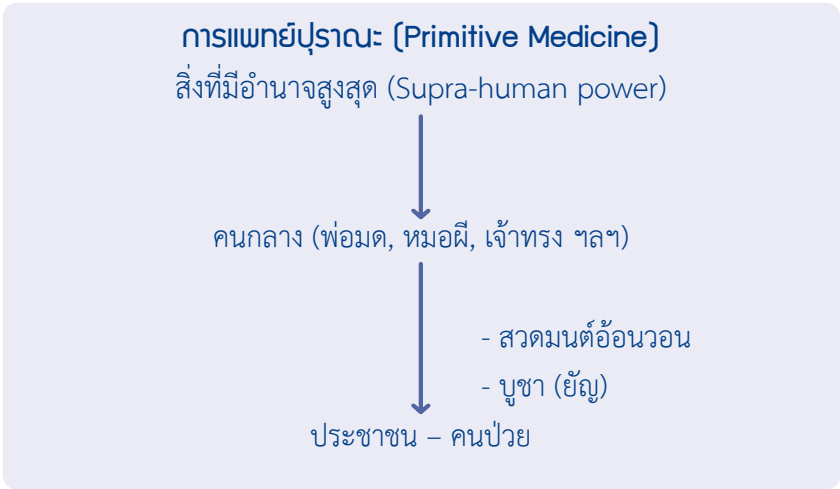
ปรากฏการณ์

มนุษย์เฝ้าสังเกตปรากฏการณ์ชีวิตและปรากฏการณ์ธรรมชาติ พบว่าล้วนแต่มี “รูปแบบ” (pattern / patternicity) เช่น วงจรชีวิตเกิด – แก่ – เจ็บ – ตาย วงจรฤดูกาลมีฤดูร้อน – ฤดูฝน – ฤดูหนาว

ยุคแรกเมื่อไม่สามารถอธิบายได้เพราะข้อจำกัดทางความรู้ มนุษย์จึงเชื่อว่ารูปแบบเหล่านี้น่าจะเกิดจาก “ผู้กระทำ” (agent / agenicity) ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์และธรรมชาติ

ในเรื่องเกิด – แก่ – เจ็บ – ตายก็เช่นกัน น่าจะมีสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดบันดาลให้เป็นไป หากสวดอ้อนวอนหรือบูชาด้วยสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดพอใจก็น่าจะบันดาลไปในทางที่มนุษย์ประสงค์ได้ แต่ก็ต้องมี “คนกลาง” ช่วยสื่อระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดนั้น คนกลางก็คือหมอผีนั่นเอง

การแพทย์ในยุคโบราณของทุกอารยธรรมจึงกำเนิดขึ้นมาด้วยความเชื่อหลัก
เช่นนี้

แม้ในยุคปัจจุบัน เรายังเห็นพิธีกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับสุขภาพ-โรค-โรคระบาด ส่วนการสวดมนต์เพื่อให้สุขภาพดีหายป่วย หรือ ไปสู่สุคติก็ยังมีให้เห็น แพทย์จึงควรทำความเข้าใจกับความเชื่อและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ไม่ควรดูถูกดูแคลนว่าไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะการแพทย์นั้นเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กำลังใจของผู้ป่วยและญาติมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของผลการรักษา

ประสบการณ์

เมื่อประมาณ 4-5 พันปีมานี้ เกิดอารยธรรมตามลุ่มน้ำใหญ่ทั่วโลกโดยเฉพาะ แถวตะวันออกกลาง เอเชีย และยุโรป คนเหล่านี้จดจำประสบการณ์และสร้างระบบความรู้จากการลองถูกลองผิด (trials-and-errors) เกิดเป็นระบบการแพทย์ที่วางรากฐานอยู่บนประสบการณ์ของหมอเป็นสำคัญ

การแพทย์แบบแผน (Traditional Medicine)

ความรู้ + ประสบการณ์

(ลองผิดลองถูก)

หมอผู้รักษา

ประชาชน – คนป่วย

ก. การแพทย์แบบแผนอียิปต์ (Traditional Egyptian Medicine) ซึ่งปรากฏบันทึกอยู่บนกระดาษปาปิรัส (papyrus record) หมออียิปต์ยุคแบบแผนแบ่งโรคตามความสามารถในการรักษาของหมอไว้เป็น 3 ประเภทคือ

- (1) โรคที่ฉันมั่นใจเต็มที่ว่ารักษาได้
- (2) โรคที่ฉันไม่มั่นใจเต็มที่แต่จะพยายามรักษา
- (3) โรคที่ฉันไม่มีความรู้ที่จะรักษา

แพทย์แผนปัจจุบันควรยึดหลักแยกโรคดังกล่าวจึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยอย่างแท้จริง กล่าวคือ ตัดสินใจบนความเชื่อมั่นในความสามารถของแพทย์ แต่ยึดประโยชน์ของผู้ป่วยเป็นหลัก

ข. การแพทย์แบบแผนของกรีก มีการพัฒนาในระยะแรกแล้วหยุดชะงักในช่วงยุคมืดของยุโรป ต่อเมื่อเข้าสู่ยุคแห่งความรู้และวิชาการ การแพทย์แบบแผนของกรีกและยุโรปจึงปรับตัวด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จนก้าวหน้ามาเป็น การแพทย์แผนปัจจุบัน (Modern Medicine)

อย่างไรก็ดี หลักจริยธรรมสำหรับแพทย์ซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่ยุคการแพทย์แบบแผนของกรีกก็ยังใช้กันอยู่และเป็นจุดเริ่มให้วิวัฒนาการต่อมา เช่น คำปฏิญาณตน

ฮิปโปเครติส (Hippocratic Oath) สำหรับผู้ที่เพิ่งสำเร็จวิชาแพทย์และเตรียมตนเพื่อรักษาผู้ป่วยต่อไป ก็ยังเป็นต้นเค้าสำหรับหลักจริยธรรมของแพทย์ในยุโรปอเมริกา และที่อื่น

แอสคลีปิอาเดส (Asclepiades) เป็นแพทย์ชาวกรีก (124 หรือ 129-40 ก่อน คศ.) ได้เสนอหลักการรักษาโรคไว้ว่า

1. Cito = fast = เร็ว
2. Tuto = safe = ปลอดภัย
3. Jucunde = agreeable = เห็นพ้องต้องกัน (ระหว่างหมอ – ผู้ป่วย และ

ญาติหรือผู้ปกครอง)

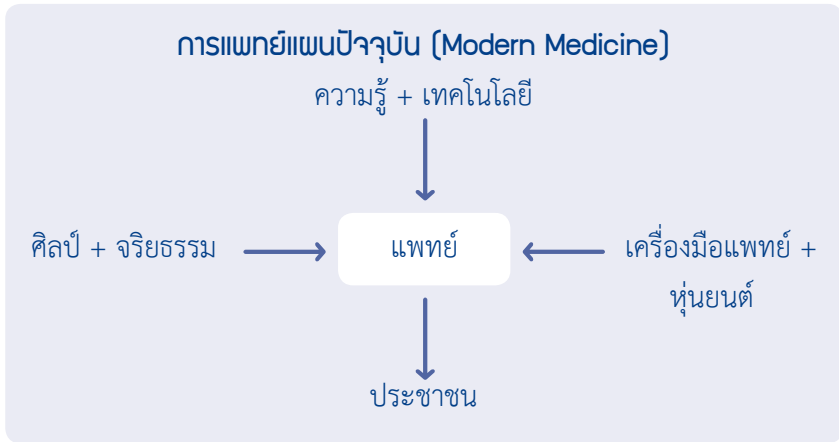
หลักทั้งสามยังใช้ได้ดีในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติหรือฉุกเฉิน

ค. การแพทย์แบบแผนของจีน (Traditional Chinese Medicine = TMC) ได้เริ่มมาประมาณ 2,900 ปีก่อนค.ศ. คือราว 5 พันปีมาแล้ว ได้พัฒนามา 3 สาขา คือ การฝังเข็ม สมุนไพร และการนวด ในระยะหลังรัฐบาลจีนได้นำเอากระบวนการทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์เข้าไปพัฒนาการแพทย์แผนจีน จนเป็นที่ยอมรับทั้งในและนอกประเทศ

กระบวนการพัฒนาการแพทย์แบบแผนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการแพทย์แผนปัจจุบันมีที่มาจากหลายแหล่ง และยังมีกรวิจัยและพัฒนากันอย่างต่อเนื่อง

วิชาการ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าพื้นฐานของการแพทย์แผนปัจจุบัน (Modern Medicine) ก็มาจากการแพทย์แบบแผนเป็นส่วนสำคัญ โรคและการรักษาโรคมิได้พึ่งพา “อำนาจเหนือธรรมชาติ” หรือ “ประสบการณ์ส่วนตัวของหมอ” อีกต่อไป แต่เป็นกระบวนการที่คนที่มีอบความน่าเชื่อถือไว้ที่ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ซึ่งมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในช่วง 3-4 ร้อยปีมานี้

ข้อควรคิด

1. ไม่ว่าวิทยาศาสตร์จะพัฒนาไปไกลขนาดไหนก็ตาม ความสำเร็จในการรักษาผู้ป่วยก็ยังคงต้องพึ่งพาศิลป์และจริยธรรมของแพทย์เป็นสำคัญ ศิลป์และจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยในฐานะ “คนๆ หนึ่ง” ที่มีชีวิตและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็ นปฏิสัมพันธ์ในลักษณะใดก็ตาม

2. “First of all, do no harm.” “เหนืออื่นใด กระบวนการรักษาต้องแน่ใจว่าไม่นำอันตรายมาสู่ผู้ป่วย” อันตรายทั้งร่างกายและจิตใจ อันตรายต่อฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ป่วย

3. เครื่องมือและหุ่นยนต์อาจถูกออกแบบให้ทำงานได้อย่างแม่นยำ แต่เครื่องมือและหุ่นยนต์ไม่มีจิตใจ เมื่อไม่มีจิตใจก็ขาดความเข้าใจและความเห็นใจ แพทย์ที่เป็นคนสมบูรณ์จึงปฏิบัติหน้าที่ด้านศิลป์และจริยธรรมได้ดี กล่าวคือ เป็นคุณหมอคนดีมีน้ำใจ

บทที่ 3 คุณหมอที่รัก

คำว่า “หมอ” พจนานุกรมนักเรียน ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ.2559) ให้ความหมายไว้ว่า

- (1) ผู้ตรวจรักษาโรค เช่น หมอพื้น หมอเด็ก หมอตำแย
- (2) ผู้รู้, ผู้ชำนาญ เช่น หมอดู หมองู หมอนวด
- (3) สรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้เรียกผู้ชาย เช่น หมอนี้ขี้ไม้

อย่างไรก็ดีสำหรับชาวบ้านแล้ว เขาเรียกผู้ที่อยู่ในวงการแพทย์และสาธารณสุขว่า “หมอ” ทั้งนั้น ไม่ว่าจะแพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ เกษัชกร ฯลฯ

หัวใจของอาชีพหมอก็คือความเชื่อมั่น

1. ความเชื่อในตัวหมอเอง : ต้องไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป หากมากเกินไปก็จะลืมหัด หากน้อยเกินไปก็ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจนไม่สามารถรักษาใครได้

ความเชื่อมั่นในวิชาความรู้สำคัญมาก ความรู้ก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลาจึงต้องขวนขวายหาความรู้และทักษะใหม่ๆ จะโดยการศึกษาเรียนรู้เอง หรือเข้ารับการฝึกอบรมต่อเนื่องเป็นระยะ

2. ความเชื่อมั่นในหมู่คณะ : มีผู้เปรียบหมู่คณะหมอเสมือนหมู่คณะสงฆ์ ต้องสามัคคีกัน ให้เกียรติกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่อิจฉาริษยาใคร ใครเก่งใครดีก็ควรยกย่องเขาด้วยความบริสุทธิ์ใจ ถ้าหมอทุกคนปฏิบัติเช่นนี้ได้ ย่อมเกิดประโยชน์เกื้อกูลกันและกัน

3. ความเชื่อมั่นที่สาธารณชนพึงมีต่อหมอ : สิ่งนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยปัจจัยที่กล่าวมาแล้ว คือหมอต้อตงฝักฝนตนเองให้ทันสมัยทางวิชาการอยู่เสมอ หมอต้อตงสามัคคีกันในกลุ่มคณะ และหมอต้อตงปฏิบัติตามข้อกำหนดในจริยธรรมวิชาชีพแพทย์อย่างเคร่งครัด

ทำเช่นนี้ได้แล้ว ผู้คนก็จะศรัทธา ยกย่องและมอบความไว้วางใจแก่หมอ

ศาสตร์และศิลป์

หมอต้อตงใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการประกอบวิชาชีพ

ศาสตร์คือความรู้ในวิชาชีพซึ่งครอบคลุมและทันสมัย รวมทั้งศาสตร์ในสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บของประชาชน

ศิลป์นั้นหมายรวมทั้งความมีคุณธรรมจริยธรรมของหมอ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และมีศิลปะในการสื่อสารกับผู้ป่วยและญาติ รวมทั้งการสื่อถึงประชาชนและสื่อมวลชนได้ด้วย

ธรรมะของพระโพธิสัตว์สำหรับคบกำวบทัวไป

หมอคควรปฏิบัติตามธรรมะสำหรับพระโพธิสัตว์ซึ่งเป็นธรรมะสากลสำหรับคนทำงานทุกตำแหน่งอาชีพ รวมทั้งหมอด้วย ดังนี้

1. สุทธิ คือ มีความบริสุทธิ์ใจเป็นที่ตั้ง
2. ปัญญา คือ ทำงานอย่างผู้รู้จริง ด้วยสติปัญญาเต็มเปี่ยมอยู่ตลอดเวลา
3. เมตตา คือ ความรัก ความเอื้ออาทรต่อผู้ป่วยและผู้ที่มาพบเห็นทั้งหลายทั้งสิ้น
4. ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้นต่องานหนักและต่ออารมณ์โกรธ-อารมณ์เสีย ของทั้งตนเองและผู้อื่น

พรหมวิหารธรรม

พรหมวิหารธรรมเป็นธรรมะเพื่อวางแนวทางการปฏิบัติต่อผู้อื่นและต่อส่วนรวม

1. เมตตา หมายถึง ในภาวะปกติ หมอต้องฝึกใจให้มีความรักต่อสรรพชีวิต ปราศจากความเกลียดชังให้ทุกคนมีความสุข

2. กรุณา หมายถึง ในยามที่เขามีทุกข์ มีโรคมีภัย หมอต้องพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้เขาพ้นทุกข์ พ้นโรค พ้นภัย พ้นพุงกลับไปสู่ภาวะปกติอีกครั้ง รวมทั้งการป้องกันมิให้เขากลับมาสู่ภาวะทุกข์-โรค-ภัยอีก

3. มุทิตา หมายถึง ในภาวะที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ งามๆ ในชีวิตเขา หมอต้องฝึกใจให้พลอยยินดีไปกับเขาด้วย และต้องช่วยต่อไปอีกว่าให้เขาได้รับสิ่งดีๆ งามๆ มากขึ้นไปอีก

4. อุเบกขา หมายถึง ในภาวะที่เขาทำผิดหรือประสบผลร้ายอันหลีกเลี่ยงมิได้ คือได้ช่วยเหลืออย่างเต็มที่แล้ว ก็ต้องยึดหลักกรรมตา-กรรมชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายและยอมรับผลแห่งกฎเกณฑ์นั้นๆ เพื่อให้สังคมส่วนใหญ่คงอยู่ต่อไปได้

ครองตน-ครองคน-ครองงาน

หมอต้องพร้อมที่จะครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อให้การปฏิบัติตามหน้าที่ได้ผลดี และเกิดความสบายกายสบายใจของทุกฝ่าย

ก. การครองตน มีองค์ประกอบ 4 ประการ

- (1) หมะ คือการฝึกใจตนเองอยู่เสมอ เริ่มต้นด้วยการฝึกการลดละกิเลส อันมีโลภ โกรธ หลง ฝึกใจให้เกิดโพธิสัตว์ธรรม และพรหมวิหารธรรม ดังกล่าวแล้วข้างต้น
- (2) ลดอัตตาของหมอลงให้เหลือน้อยที่สุด หรือให้หมดไป หากหมอมีอัตตามากเท่าไร หมอก็จะเรียนรู้ได้น้อยลงเท่านั้น ยิ่งหมอมีอัตตามากเท่าไร หมอก็จะมีเพื่อนหรือกัลยาณมิตรน้อยลงเท่านั้น

อัตราเหลือน้อยเท่าไร เรียนรู้ได้มากเท่านั้น

อัตราเหลือน้อยเท่าไร มิตรแท้ก็มากขึ้นเท่านั้น

- (3) หมอต้องเป็นคนอ่อนน้อม ถ่อมสุภาพ สื่อสารกับผู้อื่นได้เหมาะสมในทุกสภาวะ
- (4) หมอต้องเปิดใจให้กว้าง เพื่อเรียนรู้สรรพสิ่งอยู่ตลอดเวลา จากทุกสถานการณ์และจากทุกคน

ข. การครองคน มีองค์ประกอบ 4 ประการ

(1) รู้-รัก-สามัคคี

รู้ : ทำความรู้จักกับเพื่อนร่วมงานให้ละเอียดลึกซึ้ง เพื่อเกิดความเข้าใจและเห็นใจทุกคน

รัก : มองกันในแง่ดี ด้วยความเข้าใจ ด้วยความรักและศรัทธา

สามัคคี : ต้องเข้าใจว่า การงานจะสำเร็จลงได้ก็ด้วยความสามัคคีพร้อมเพรียงของทุกฝ่าย

(2) มีน้ำใจเสมอ ให้โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน

(3) มองโลกในแง่ดี มองคนในแง่ดี

(4) เปลี่ยนเพื่อนร่วมงานจาก“คนธรรมดา” ให้เป็น“เทวดา” ให้เขาเก่งขึ้นและดีขึ้น ตามศักยภาพเต็มที่ของเขา

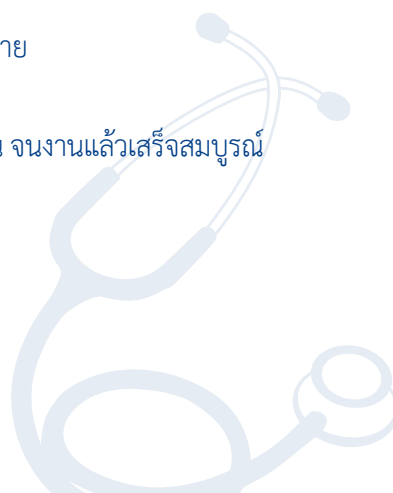
ค. การครองงาน มีองค์ประกอบ 4 ประการ

(1) มีฉันทะ คือ เห็นคุณค่า คุณประโยชน์ในงาน

(2) เรียนรู้ทุกขั้นตอนของงาน ตั้งแต่ต้นจนจบปลาย

(3) ปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเสมอ

(4) ต้อง “คิด-สั่ง-และตรวจตรา” ให้ครบวงจรงาน จนงานแล้วเสร็จสมบูรณ์

บทที่ 4 ทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม หมายถึง ธรรมสิบประการสำหรับคุณหมอ ล้อมมาจาก ทศพิธราชธรรม หรือธรรมสิบประการสำหรับผู้เป็นประมุข ทศพิธราชธรรม ประกอบด้วย

1. ทาน : การให้
2. ศีล : การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย
3. บริจาค : ความเสียสละ
4. อาชชวะ : ความซื่อตรง
5. มัททวะ : ความอ่อนโยน
6. ตบะ : การข่มกิเลส
7. อักโกธะ : ความไม่โกรธ
8. อวิหิงสา : ความไม่เบียดเบียน
9. ชันติ : ความอดทน
10. อวิโรธนะ : ความไม่คลาดจากธรรม

1. ทาน = การให้

หมายถึง การให้สิ่งของวัตถุภายนอกกาย ให้โดยมีผู้รับ ให้แล้วเกิดผลผูกพัน แต่เป็นการให้เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ และความสงบสุขแก่ผู้รับและแก่ส่วนรวม

หมอจึงควรเป็นผู้ให้ด้วยความบริสุทธิ์ใจ หมอให้โดยไม่หวังผลตอบแทน จะเกิดความอึดใจทั้งผู้ให้และผู้รับ

2. ศีล : การรักษากาย วาจา ให้เรียบร้อย

ศีล แปลว่าภาวะปกติ ไม่มีอะไรยุ่งวายน

การปฏิบัติตามศีลจะเกิดความปกติรอบด้านดังนี้

การรักษาศีลข้อ 1-2-3 จะทำให้เกิดความปกติทางกาย

การรักษาศีลข้อ 4 คือ ความปกติทางวาจา

การรักษาศีลข้อ 5 คือ การปฏิบัติให้ใจปกติ มีสติตลอดเวลา

หมอจึงควรถือศีล 5 อย่างเคร่งครัด ดังนี้

ศีลข้อ 1 : ไม่ทำร้ายร่างกาย ไม่ฆ่าชีวิตผู้อื่น

ศีลข้อ 2 : ไม่ลักขโมยทรัพย์สินผู้อื่น ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ศีลข้อ 3 : ไม่ประพฤตินิดในกาม ในลูกเมียเขา

ศีลข้อ 4 : ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดเพ้อเจ้อ

ศีลข้อ 5 : ไม่เสพสุราหรือสิ่งเสพติดอื่น

3. บริจาค : ความเสียสละ

บริจาคเป็นความเสียสละ คือให้ทางจิตใจ ไม่ต้องมีผู้รับ ให้ในสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในจิตใจ เช่น

- บริจาคกิเลส คือ โลก – โภคะ – หลง
- จัดสิ่งที่ดีว่าเป็นตัวกู – ของกู ออกไปจากจิตใจ
- จัดความเห็นแก่ตัว

หากหมอประพฤติได้ดังนี้ หมอจะกลายเป็นผู้เสียสละและห่มเทเพื่อผู้ป่วย และเพื่อนกันได้เต็มที่ ไปสู่ความหลุดพ้นโดยชอบทุกประการ ชีวิตและจิตใจของหมอจะเป็นอิสระ ไม่มีสิ่งใดมาพันธนาการได้อีก

4. อาชชวะ = ความซื่อตรง

อาชชวะ หมายถึง ความซื่อตรงทั้งคำพูดและการกระทำ

ซื่อตรงต่อตนเอง มีความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์

ซื่อตรงต่อผู้อื่น เป็นคนเปิดเผยแก้แค้นแล้ว

ซื่อตรงต่อหน้าที่ คือทำหน้าที่ให้ถูกต้อง – พอเพียง

5. มัททวะ = ความอ่อนโยน

มัททวะแบ่งเป็นความอ่อนโยนภายในและความอ่อนโยนภายนอก

ความอ่อนโยนภายใน คือความอ่อนโยนของจิตใจ เป็นจิตที่ได้ฝึกอบรม (ทมะ) ดีแล้ว เป็นจิตที่พร้อมจะปฏิบัติหน้าที่ (กัมมณียะ) และสามารถปฏิบัติธรรมให้สูงยิ่งขึ้นไป

ความอ่อนโยนภายนอก คือ อ่อนโยนต่อบุคคล ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว สร้างสรรค์ความรัก ความสามัคคี

หมอจึงควรฝึกฝนจิตใจแห่งตนให้อ่อนโยน พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ ไม่เครียด แต่ผ่อนคลาย

หมอควรปฏิบัติต่อผู้ป่วยและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความถ่อมตน สุภาพและอ่อนโยน หมอไม่บังควรแสดงอารมณ์หรือกิริยาจากที่หยาบกระด้างต่อผู้ใด โดยเฉพาะผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้ต้องการความเห็นใจและความเข้าใจเป็นที่สุดจากหมอ

6. ตบะ = การข่มกิเลส

ตบะ คือการใช้ธรรมะเป็นไฟอันศักดิ์สิทธิ์เพื่อเผากิเลสความชั่วทั้งปวง เพื่อเผาอุปสรรคทั้งปวง และเผาศัตรูคือความเห็นแก่ตัว

หากหมอมีธรรมะ หรือไฟศักดิ์สิทธิ์ เผากิเลสความชั่วได้แล้ว หมอก็จะบังคับตัวเองได้และหมอจะทำงานที่ยากเพียงไรก็สำเร็จ

การข่มกิเลสหรือเผากิเลสแห่งตนได้ ต้องอาศัยธรรมะหลายข้อประสานกัน เช่น ปัญญา สมาธิ ขันติ วิริยะ เป็นต้น

7. อักโกธะ = ความไม่โกรธ

อักโกธะ คือ ความไม่กำเริบ หรือความไม่โกรธ

ความไม่โกรธจากภายใน คือ ไม่ก่ลัดกลุ้มอยู่ภายในใจ

ความไม่โกรธจากภายนอก คือ ไม่ประทุษร้ายผู้อื่น

สาเหตุของความโกรธมีมากมาย หมอจึงควรระมัดระวังมิให้เหตุปัจจัยเกิดขึ้นในใจ จนควบคุมไม่อยู่กำเริบเป็นความโกรธ เป็นเหตุให้ทำร้ายหมอเอง และที่สำคัญคือทำร้ายผู้อื่นโดยหมออาจจะมิหรือไม่มีเจตนาก็ได้

เหตุปัจจัยแห่งความโกรธ มีดังนี้

- (1) ไม่ได้สิ่งที่ถูกใจก็โกรธ
- (2) ได้สิ่งที่ไม่ถูกใจก็โกรธ
- (3) หวังมากเกินไป เมื่อไม่ได้ดังหวังก็โกรธ
- (4) ถือตัว ยกตัว เมื่อผู้อื่นไม่ช่วยยกก็โกรธ
- (5) ถูกขัด ถูกแย้ง เมื่อผู้อื่นไม่คล้อยตามก็โกรธ
- (6) ทูเบา – ใจน้อย ทำให้โกรธง่าย

8. อวิหิงสา = ความไม่เบียดเบียน

มีภาษิตกล่าวไว้ว่า ความไม่เบียดเบียนนำความสุขมาให้

- (1) ถ้าไม่เบียดเบียนตนเอง ตนเองก็มีความสุข
- (2) ถ้าไม่เบียดเบียนผู้อื่น ผู้อื่นก็เป็นสุข

สุดท้ายถ้าทุกคนในโลกนี้ไม่เบียดเบียนกัน โลกนี้จะเต็มไปด้วยความสันติสุข
ที่ทุกคนเรียกหา

หมอจึงต้องไม่เบียดเบียนตนเอง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น เพราะหน้าที่ของ
หมอมีหน้าที่บำบัดโรค บำบัดภัย มีหน้าที่นำประโยชน์และความสุขมาสู่โลกนี้

9. ขันติ = ความอดทน

ขันติ แปลว่า ความอดทน อดทนได้ รอคอยได้

หมอจึงต้องอดทน อดทนต่อปัญหาอุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ป่วย อดทน
ต่อความไม่เข้าใจหรือความไม่ใส่ใจ อดทนต่อสิ่งที่คาดหวังมิได้เต็มที่ เมื่อหมอมิ
เจตนาดี มีความรู้ดี และได้ปฏิบัติทุกอย่างตามคุณภาพมาตรฐานแล้ว ความอดทน
ได้รอคอยได้ เพื่อเฝ้าคอยผลการบำบัดรักษาจึงเป็นคุณสมบัติที่สำคัญ

ความใจร้อน ความแรงร้อน การข้ามขั้นตอนปฏิบัติมิได้ช่วยให้เร็วขึ้นหรือดี
ขึ้น ตรงข้ามอาจเกิดผลร้ายผลเสียก็ได้

ความอดทนได้ รอคอยได้ โดยไม่ปล่อยปละละเลยก็เป็นปัจจัยแห่ง
ความสำเร็จเช่นกัน

10. อวิโรธนะ = ความไม่คลาดจากธรรม

อวิโรธนะ หมายถึง ความไม่มีอะไรพิรุณ ปฏิบัติตามครรลองแห่งธรรมครบทุกประการ อันได้แก่

- (1) ความถูกต้องในความคิดเห็น (สัมมาทิฐิ)
- (2) ความถูกต้องในการตั้งความปรารถนา (สัมมาสังกัปปะ)
- (3) ความถูกต้องในการพูดจา (สัมมาวาจา คือพูดความจริง พูดให้กำลังใจ พูดด้วยความไพเราะอ่อนหวาน และพูดสร้างสรรค้ให้เกิดความสามัคคี)
- (4) ความถูกต้องในการทำงาน (สัมมากัมมันตะ)
- (5) ความถูกต้องในการดำรงชีพ (สัมมาอาชีวะ ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต ถูกกฎหมาย ถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมของแพทย์)
- (6) ความถูกต้องในความ پاکเพียร (สัมมาวายามะ)
 - ก. เพียรเล็ก ลด ละ ความประพฤติชั่ว
 - ข. เพียรประพฤติดี
- (7) ความถูกต้องในการมีสติควบคุมตนเอง (สัมมาสติ)
- (8) ความถูกต้องในการมีจิตที่มั่นคง (สัมมาสมาธิ)
- (9) ความถูกต้องในเรื่องวิชาความรู้ทั้งหลาย (สัมมาญาณะ)
- (10) ความถูกต้องในความหลุดพ้นจากกิเลสความทุกข์ทั้งปวง (สัมมาวิมุตติ)

ชีวิตหมอเป็นชีวิตที่มีคุณค่าสูงส่ง รับผิดชอบความมีสุขภาพดีของคนทั้งโลก ช่วยบำบัดรักษาเมื่อยามเขาเจ็บป่วย ช่วยฟื้นฟูอวัยวะและร่างกายเมื่อเขาหายป่วยหายไข้ เพื่อให้เขากลับไปใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ หาทางป้องกันมิให้เขาได้รับภัยอันตรายจากโรคร้ายไข้เจ็บทั้งปวง และส่งเสริมให้ผู้คนทั้งหลายปฏิบัติตนเพื่อมีสุขภาพดี มีชีวิตยืนยาว

ชีวิตหมอจึงเป็นชีวิตที่มีคุณค่าสูงส่ง ควรที่หมอทุกคนจะได้ใส่ใจพัฒนาตนเอง ทั้งศาสตร์และศิลป์ ทั้งคุณธรรมและจริยธรรม โดยเฉพาะจรรยาบรรณแพทย์ เพื่อให้หมอสามารถใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและสมบูรณ์ เป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไป

บทที่ 5 หมอซิว โคมารภัจจ์*

เมื่อครั้งพุทธกาล พระนครราชคฤห์เป็นเมืองหลวงของแคว้นมคธ ชาวเมืองได้พร้อมใจกันเลือก “นางสาลาวดี” เป็นโสเภณีประจำเมือง (= นครโสเภณี แปลว่า หญิงงามเมือง หรือ หญิงผู้ยังเมืองให้งาม)

ต่อมาตั้งครรรภ์และเมื่อคลอดเป็นเด็กชายก็ได้ไปทิ้งไว้ที่กองขยะ เจ้าชายอภัย (พระโอรสพระเจ้าพิมพิสาร) มาพบเข้า ตรัสถามมหาดเล็กว่า “ชีวิต ภาณ = ยังมีชีวิตอยู่หรือ?” มหาดเล็กตอบว่า “ซิวก = ยังเป็นอยู่”

เจ้าชายอภัยจึงรับมาเลี้ยงไว้และให้ชื่อว่า “ซิวก โคมารภัจจ์ = เด็กผู้ยังเป็นอยู่ อันเจ้าชายนำมาเลี้ยงไว้” เด็กชายซิวกเฉลียวฉลาด เมื่อเรียนจบศิลปวิทยา 18 แขนงในกรุงราชคฤห์แล้วจึงตัดสินใจไปเรียนวิชาวิชาโรคที่สำนักตักกสิลา ตั้งอยู่ที่เมืองตักกสิลา เมืองหลวงของแคว้นคันธาระ อันเป็นที่รวมของแหล่งสรรพวิทยาการ เป็นศูนย์การเรียนของบรรดาพระกุมารและผู้มีทรัพย์ในสมัยนั้น

เมื่อเรียนจบเจ็ดปี อาจารย์บอกให้ซิวกถือเสียมเที่ยวเดินไปรอบเมืองตักกสิลาเป็นระยะทางอย่างน้อย 1 โยชน์ ให้มองหา – ขุดหาสิ่งใดหรือต้นไม้ใดที่นำมาประกอบยาได้ ซิวกกุมารเดินทางจนครบ 1 โยชน์ จึงกลับมารายงานอาจารย์ว่าตนไม่สามารถหาสิ่งที่นำมาประกอบยาได้ อาจารย์จึงให้ซิวกกุมารสำเร็จวิชาแพทยศาสตร์ เป็นหมอซิวกตั้งแต่นั้น

หนังสือ “หมอซิว โคมารภัจจ์” โดยทวี วรรณคุณ, พิมพ์ครั้งที่ 3, บริษัทสร้างสรรค์บุ๊ค จำกัด, มิถุนายน 2551

หมอซิวเก่งกล้าสามารถ รักษาโรคภัยให้แก่ผู้ยากไร้และผู้มีทรัพย์สิน ได้ถวายรักษาพระเจ้าพิมพิสารและพระราชวงศ์ จนมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นหมอหลวง

พระเจ้าพิมพิสารนอกจากจะโปรดเกล้าฯ ให้หมอซิวเป็นหมอหลวงแล้วยังโปรดให้หมอซิวถวายรักษาพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายด้วย หมอซิวได้พิจารณาตนเป็นพุทธมามกะถือพระพุทธ – พระธรรม – พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งที่เคารพบูชา และได้ถวายรักษาพระพุทธเจ้าอย่างใกล้ชิด ดังเช่น

(1) หมอซิวถวายพระโอสถขับถ่ายแต่พระพุทธเจ้า และได้ทูลขอพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุสงฆ์สามารถรับผ้าที่มีผู้นำมาถวายได้ (= คหบดีจิวร) นอกเหนือจากเดิมที่กำหนดให้สงฆ์ใช้ผ้าบังสุกุลเท่านั้น

ทรงมีพระพุทธานุญาตและรับสั่งว่า “ภิกษุใดปรารภณถือแต่ผ้าบังสุกุลจงถือผ้าบังสุกุลต่อไป ภิกษุใดปรารภณารับคหบดีจิวร จงรับคหบดีจิวรได้ แต่ตถาคตสรรเสริญยินดีด้วยปัจจัยตามมีตามได้”

(2) หมอซิว กราบทูลพระพุทธเจ้าให้ทรงห้ามไม่ให้รับผู้เป็นโรค 5 ชนิด ได้อุปสมบท ได้แก่ โรคเรื้อน โรคฝี โรคกลาก โรคมวงคร้อ (วัณโรค) และโรคลมบ้าหมู (หมอซิวไปพบคนไข้ซึ่งบวชเพื่อรักษาโรค พอหายโรคแล้วก็ขอสึกออกมาบริโศกตามต่อไป ตนเห็นว่าเช่นนี้ไม่บังควร ควรที่จะรักษาให้หายจากโรคแล้วจึงขอบวช) เมื่อพระพุทธเจ้าประทานพุทธานุญาตแล้วจึงเป็นธรรมเนียมว่าผู้ขอบวชต้องตอบให้ชัดเจนต่อพระสังฆกรรมการอุปสมบท ว่าตนไม่ได้เป็นโรคใดโรคหนึ่งในโรคทั้ง 5 นั้น

(3) หมอซิวถวายการรักษาบาดแผลจากพระโลหิตที่ขึ้นที่พระบาทของพระพุทธเจ้า เหตุเกิดเพราะพระเทวทัตคิดลอบปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า จึงกลิ้งหินก้อนใหญ่ให้หล่นทับที่เชิงเขาชิลมกุฎ ระหว่างที่พระพุทธองค์เสด็จจงกรมอยู่

(4) หมอซิวได้สร้างพระอารามที่ประทับถวายพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกที่สวนมะม่วงของตน ณ กรุงราชคฤห์ เรียกชื่อว่า “ซิวกัมพวัน” = สวนมะม่วงของหมอซิวที่ได้ถวายเป็นพระอารามหรือวัด

(5) หมอชีวก กราบพูลถามพระพุทธเจ้าเรื่องคุณสมบัติของอุบาสก (+ อุบาสิกาด้วย)

พระพุทธเจ้าทรงตอบว่า

1. อุบาสกต้องเป็นผู้มีศีล คือ งดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นจากมุสาวาท และงดเว้นจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

2. อุบาสก (+ อุบาสิกา) ต้องชักชวนผู้อื่นให้ถึงพร้อมด้วยศีลเช่นตน

(6) พระพุทธเจ้าทรงยกย่องหมอชีวกว่าหมอชีวกเป็นหนึ่งในบรรดาอุบาสกบริษัทที่ปลงใจเชื่อในพระรัตนตรัย ได้เห็นอภิมรรคและทำให้แจ้งซึ่งอภิมรรค ประกอบด้วยธรรม 6 ประการคือ

1. ความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า

2. ความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรม

3. ความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์

4. มีอริยศีล

5. มีอริยญาณ

6. มีอริยวิมุตติ

(7) หมอชีวกเป็นผู้มีสติปัญญารอบคอบ เฉลียวฉลาด กล้าใช้สติปัญญาของตนตัดสินใจในเรื่องที่จำต้องทำ มีประวัติการทำงานดีเด่นหลายเรื่อง เป็นผู้มีกตัญญูกตเวทิตะเป็นเลิศ ไม่ลืมนคุณ ไม่ละเลยการตอบแทนคุณต่อผู้มีคุณแก่ตน

บทที่ 6 หมอคง กาวรวง*

หมอคง กาวรวง เกิดเมื่อ พ.ศ. 2396

หมอคงเคยเป็นศิษย์ของพระยาประเสริฐศาสตร์ธำรง (หมอหนู วรกิจพิศาล) ซึ่งเป็นแพทย์ใหญ่ฝ่ายการแพทย์แผนไทยที่โรงศิริราชพยาบาล ดังปรากฏข้อมูลดังต่อไปนี้

เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ.2431 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดโรงศิริราชพยาบาล โปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าศรีเสาวภาคย์เป็นอธิบดีกรมพยาบาล และผู้จัดการโรงศิริราชพยาบาล

พระองค์เจ้าศรีเสาวภาคย์จึงเชิญพระยาประเสริฐศาสตร์ธำรง (หนู) มาเป็นแพทย์ใหญ่ โดยนำลูกศิษย์มาเป็นแพทย์รองสองคนคือ หมอคง และหมอนิม

ถึงพ.ศ.2433 มีพระบรมราชานุญาตให้ตั้งโรงเรียนสอนแพทย์ขึ้นเป็นครั้งแรก เรียกโรงเรียนแพทยากร มีนายแพทย์ยอร์ช บี. แมคฟาแลนด์ เป็นครูใหญ่ฝ่ายแพทย์ตะวันตก และหม่อมเจ้าเจ๊ก ทินกร เป็นครูใหญ่ฝ่ายแพทย์แผนไทย มีนักเรียนแพทย์รุ่นแรก 15 คน

ครั้นถึงปีพ.ศ.2443 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนสอนแพทย์แห่งนี้ว่า โรงเรียนราชแพทยาลัย (Royal Medical College) มีความหมายว่าโรงเรียนแพทย์แห่งนี้เป็นโรงเรียนแพทย์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

*หนังสือ “บูรพาจารย์และผู้มีคุณูปการต่อการแพทย์แผนไทย” จัดพิมพ์โดย สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข

อย่างไรก็ดี การสอนวิชาการแพทย์แผนไทยถูกยกเลิกไปเมื่อพ.ศ.2458

หลังจากการก่อตั้งศิริราชพยาบาล กิจการของโรงพยาบาลได้รับความนิยมนมากขึ้น กรมพยาบาลจึงจัดตั้งโรงพยาบาลเพิ่มที่ปากคลองสาน ตั้งเป็นโรงพยาบาลคนเสียจริต และตั้งโรงพยาบาลสามัญที่ริมคลองหน้าวังบูรพาภิรมย์ จึงให้ชื่อว่าโรงพยาบาลบูรพา และโรงพยาบาลอย่างฝรั่งที่ปากถนนสีลม ต่อถนนเจริญกรุง ให้ชื่อว่าโรงพยาบาลเทพศิรินทร์

ประมาณพ.ศ.2436 หมอคงได้ย้ายมาอยู่ที่โรงพยาบาลบูรพา และได้รับบรรดาศักดิ์เป็นขุนประสารเวชสิทธิ ทำหน้าที่ทั้งเป็นหมอหลวง (รักษาในวังหลวง) หมอประจำโรงพยาบาล และหมอเฉลยศักดิ์ (รักษาชาวบ้าน)

หมอคงใช้วิชาความรู้แพทย์สมัยใหม่ผสมผสานกับความรู้ตามตำรับไทยที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาแต่เดิมปรับปรุงแผนการใช้ยารักษาคนไข้จนเกิดผลดี ทำให้หมอคงเป็นหมอที่มีชื่อเสียงมากในสมัยนั้น

ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์โดยลำดับจนเป็นพระยาพิศณุประสาทเวช

พ.ศ.2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้หมอคงไปจัดการระงับโรคระบาดกาฬโรคแถบจังหวัดลพบุรีและนครราชสีมา

พระยาพิศณุประสาทเวชได้รวบรวมพระคัมภีร์แพทย์และเรียบเรียงขึ้นใหม่เป็นการชำระคัมภีร์แพทย์ในหอพระสมุดวชิรญาณ รวมพิมพ์เผยแพร่เมื่อพ.ศ.2450 ชื่อ “แพทย์ศาสตร์สงเคราะห์ฉบับหลวง” จัดเป็นตำราแพทย์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุดและได้รับความนิยมต่อเนื่องตลอดมา นอกจากนี้ท่านยังได้พิมพ์ตำราเรียนวิชาแพทย์ชื่อ “เวชศึกษา” พิมพ์เผยแพร่ปีพ.ศ.2451 เพื่อใช้สอนนักเรียนแพทย์ในขณะนั้น

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาพิศณุประสาทเวชได้มีโอกาสรับราชการเป็นแพทย์หลวงประจำพระองค์ และได้รับพระราชทานนามสกุลให้เป็นต้นสกุล “ถาวรเวช”

ในหนังสือนครสงเคราะห์ประจำพุทธศักราช 2457 บันทึกไว้ว่า พระยาพิศณุประสาทเวช เป็นอำมาตย์โท สังกัดกระทรวงมหาดไทย ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2457 สิริรวมอายุได้ 61 ปี

แพทยาลัการ : คุณธรรมสำหรับแพทย์

แพทยาลัการคือ หลักคุณธรรมสำหรับแพทย์ที่ท่านได้รวบรวมขึ้นเผยแพร่เป็นหลักในการครองตนและหลักการปฏิบัติของแพทย์ต่อผู้ป่วยที่ท่านเขียนขึ้นเมื่อร้อยปีก่อน แต่ก็ยังคงเป็นประโยชน์สำหรับแพทย์ในปัจจุบัน มีทั้งสิ้น 12 ข้อ (ภาษาเดิมของหมอคง) ดังนี้

1. มีเมตตาต่อผู้ป่วย

ด้วยผู้ป่วยมีความทุกข์เวทนาคิดหวังที่จะเอาหมอเป็นที่พึ่ง หมอไปถึงก็ตั้งใจอยากฟังคำอธิบายของหมอที่จะช่วยเป็นธุระชี้แจงอาการโรคของตน

ถ้าหมอนั้นเป็นผู้มีเมตตาปรานีให้ผู้ป่วยเป็นที่ชื่นชมยินดีแล้ว ความสุขโสมนัสก็จะบังเกิดมีแก่ผู้ป่วย เป็นทางที่จะบรรเทาไข้ใจให้หมดหรือน้อยลงไปได้ และจะเชื่อฟังถ้อยคำของหมอผู้นั้นด้วย

2. ไม่เห็นแก่ลาภ

ถ้าหมอเป็นคนมีความโลภเห็นแก่ลาภ ไข้พอจะหายได้ในไม่ช้าวัน แกล้งหน่วงเหนี่ยวไว้ให้หายช้า

หรือไข้เป็นอย่างไม่น่าตกอกตกใจ ก็บอกไปเสียอย่างหนึ่ง เพื่อให้เจ้าของไข้ตกใจ

หรือคิดอุบาย แต่จะได้ค้ายา ค่าป่วยการให้มากด้วยประการใดๆ

เล่ห์ประการหนึ่งจะทำนาค้าขายบนหลังผู้ป่วย เอามั่งมีเสียทีเดียว ไม่คิดเพื่อที่จะให้มีความสุขแก่เพื่อนบ้านฐานถิ่น ฉะนั้นแล้วใครเล่าจะเคารพนับถือ เพราะฉะนั้น หมอจึงควรเป็นคนไม่เห็นแก่ลาภ

3. ไม่เป็นคนโอ้อวด

ผู้ที่แสดงถ้อยคำโอ้อวดให้เกินกว่าความรู้ของตนเขาเรียกว่าเป็นหมอซากบูปยอมเป็นข้อหมิ่นประมาทของคนทั้งหลาย

4. ไม่ปิดบังความเขลาของตนไว้

ถ้าไปพบปะคนใช้ที่ตนไม่เคยรักษา หรือความรู้ของตนไม่เพียงพอที่จะรักษาได้ ก็พึงให้เจ้าของไข้เขารู้เสียแต่ต้นมือ เพื่อเขาจะได้ไปหาหมออื่นรักษา

ถ้าจะให้ดี ตนรู้ว่าใครรักษาได้ บอกแนะนำเขาด้วย

5. ไม่ปิดบังความดีของผู้อื่น

เมื่อได้ยินได้ฟังเขาสรรเสริญคุณวิชาของผู้อื่นควรทำอัธยาศัยชื่นชมสรรเสริญตาม

เมื่อผู้นั้นทราบอัธยาศัยของเราดังนี้ ย่อมมีจิตรักใคร่ จะเป็นมิตรกับเราบ้าง

6. ไม่หวงกันลาภผู้อื่น

เมื่อตนเป็นหมอไปรักษาไข้ เห็นแล้วว่าแต่ลำพังผู้เดียวจะทำการไม่ถนัด ควรหาผู้อื่นที่มีความรู้มาช่วย เช่นตนเป็นหมอยาจะต้องหาหมอนวดมาอีกทางหนึ่ง แต่ครั้งจะให้เป็นเช่นนั้นก็กลัวว่าลาภที่ตนจะได้นั้นต้องแบ่งส่วนให้ผู้อื่นไปเสีย นี่เป็นข้อที่ทำอันตรายให้แก่คนไข้

หมอไม่ควรคิดเช่นนั้น

7. ไม่ลู่อำนาจและอคติทั้ง 4

ฉันทาคติ คือ ความรักใคร่พอใจ

โทสาคติ คือ ความโกรธ

ภยาคติ คือ ความกลัว

โมหาคติ คือ ความหลง

8. ไม่หวั่นไหวด้วยโลภธรรม

ลาภผลที่จะได้หรือไม่ได้ไม่มีก็ดี

ความนิินทา ความสรรเสริญก็ดี

มีศักดิ์ศรีก็ดี หรือปราศจากศักดิ์ศรีก็ดี

ความทุกข์ความสุขเหล่านี้มาถึงตน ก็ให้มีอัธยาศัยหนักแน่น มัธยัสถ์เป็นปานกลาง ไม่ทำความกระวนกระวาย ขวนขวาย ยินดียินร้ายเดือดร้อนรำคาญ

9. มีหิริโอตตปะปะ

ละอายสะดุ้งกลัวต่อบาป

ละเว้นจากวิหิงสาพยาบาล อาฆาตเวรต่อบุคคลอื่น

10. ไม่เป็นคนเกียจคร้านและมั่งง่าย

ตั้งใจอุตสาหะทำการรักษาพยาบาลไข้โดยเต็มกำลัง ใช้ปัญญาพิจารณาโดยถี่ถ้วน

สิ่งที่ยังไม่รู้ก็หมั่นศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ใส่ตน

11. มีโยนิโสมนะสิการ

- ตริตรองในใจให้แยกคาย

- จะตรวจอาการโรคก็ตรวจด้วยความพินิจพิเคราะห์เหตุผลโดยรอบ

12. ไม่เป็นคนมีสันดานประกอบด้วยความมัวเมา

เป็นต้นว่า - เสพสุรา

- สูบกัญชายาฝิ่น

- ระวังหลงไปในการพนันต่างๆ

บทที่ 7

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก*

พระราชประวัติ

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก ประสูติในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2434

ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 69 ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.5) และองค์ที่ 7 ในสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงเป็นพระราชบิดาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (ร.8) และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ร.9)

ทรงได้รับการศึกษาในสาขาสาธารณสุขและสาขาแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา

หลังจากทรงสำเร็จการศึกษาวิชาแพทย์ เสด็จกลับประเทศไทย ถึงท่าเรือวัดพระยาไกรเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2471 (สมัยนั้นวันที่ 1 เมษายน คือวันขึ้นศกใหม่)

เดือนเมษายน พ.ศ.2472 เสด็จไปที่เชียงใหม่ ประทับที่บ้านของนายแพทย์ อี.ซี.คอร์ท ผู้อำนวยการโรงพยาบาลแมคคอร์มิค ทรงปฏิบัติหน้าที่แพทย์ประจำบ้านในโรงพยาบาลแห่งนั้นอยู่เพียงสามสัปดาห์ (1-18 พฤษภาคม พ.ศ.2472) ด้วยพระจริยวัตรอันงดงาม ไม่ถือพระองค์ ชาวเชียงใหม่จึงเรียกขานพระองค์ว่า “หมอเจ้าฟ้า”

*หนังสือ “วันมหิดล 24 กันยายน” จัดพิมพ์โดยโรงพยาบาลขอนแก่น 1 กันยายน 2547

หลังจากเสด็จกลับถึงกรุงเทพฯ และก่อนเสด็จกลับเชียงใหม่ ทรงพระประชวร
อยู่นาน 4 เดือน ก็สิ้นพระชนม์เมื่อวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2472 ที่วังสระปทุม
รวมพระชนมายุ 37 ปี 8 เดือน 23 วัน

พระราชกรณียกิจโดยย่อ

1. ทรงเป็นผู้แทนรัฐบาลสยาม ทำความตกลงกับมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์
ในการปรับปรุงการศึกษาแพทย์ของสยาม
2. ประทานทุนการศึกษาด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้แพทย์และ
พยาบาล
3. ประทานทุนสร้างตึกมหิตลบำเพ็ญ
4. ทรงซื้อโรงเรียนกุลสตรีวังหลัง (ซึ่งย้ายไปตั้งที่ใหม่แล้ว) และประทาน
เงินซ่อมแซมให้เป็นโรงเรียนพยาบาล และที่พักรักษาพยาบาลศิริราช
5. ประทานเงินสำหรับจ้างพยาบาลชาวต่างประเทศมาช่วยสอนและ
ปรับปรุงโรงเรียนพยาบาล
6. ประทานเงินตั้งกองทุนสอนและค้นคว้า
7. ประทานเงินแก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาอาจารย์
วิทยาศาสตร์การแพทย์ และจัดตั้งกองทุน “พระราชมรดก”
8. ทรงหาทุนสำหรับศิริราชเพื่อสร้างอาคารหอพัก
9. พระราชกรณียกิจในการปรับปรุงโรงพยาบาลอื่นๆ เช่น โรงพยาบาล
วชิรพยาบาล โรงพยาบาลแมคคอร์มิค โรงพยาบาลสงขลา
10. พระราชกรณียกิจในการปรับปรุงการสาธารณสุข
11. พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับวิชาแพทย์และวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น
 - ทรงสนับสนุนให้รับนิสิตแพทย์หญิง
 - ทรงให้ทุนการศึกษาทันตแพทย์

12. พระราชกรณียกิจต่อการศึกษาวิชาอื่นๆ

- ประทานทุนให้โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัยจ้างครูชาวต่างประเทศ
- ประทานทุนให้กรมประมงส่งคนไปเรียนวิชาประมง 3 คน

พระราชปณิธาน : จากบทสัมภาษณ์ที่ทรงประทานสัมภาษณ์แก่หนังสือพิมพ์ The New York Times เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2459 ระหว่างทรงศึกษาวิชาแพทย์ที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด

“แม้ว่าข้าพเจ้าจะไม่มีโอกาสขึ้นครองราชย์ แต่นั่นก็มิได้เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ากังวลใจ เพราะความมุ่งมั่นของข้าพเจ้าคือ การดำรงชีพอยู่อย่างทรงคุณค่า

ข้าพเจ้าอาจมีชีวิตอยู่อย่างสะดวกสบาย สมพระเกียรติในฐานะพระอนุชาของพระมหากษัตริย์ ข้าพเจ้าคิดว่าข้าพเจ้าสมควรได้รับการยกย่องเพราะว่าข้าพเจ้าเป็นพระอนุชาของพระมหากษัตริย์เท่านั้น

หากข้าพเจ้าจะได้รับการยกย่องเชิดชู ข้าพเจ้าก็หวังว่าจะเป็นเพราะเกียรติของข้าพเจ้าเอง นั่นคือ การอุทิศตนเพื่อทำประโยชน์ให้กับประชาชน และบ้านเมืองสยาม”

สวรรคต วันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2472 พระชนมายุ 37 ปี 8 เดือน 23 วัน

คำราชสดุดี ศาสตราจารย์นายแพทย์ A.G.Ellis อดีตคณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เป็นผู้มีโอกาสร่วมงานกับสมเด็จพระบรมราชชนกอยู่นานถึง 9 ปี ในระหว่างการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนวิชาแพทย์ ได้เขียนคำราชสดุดีถึงพระองค์ท่านดังนี้

“เราได้รับมรดก คือผลสำเร็จที่พระองค์ท่านทรงประกอบไว้ และเราได้รับความทรงจำอันประเสริฐในบุคคลซึ่งทรงลักษณะอันเป็นที่คู่ควรข่มใจแก่ทุกๆ คน ที่ได้ทำการติดต่อกับพระองค์ท่าน

การที่พระองค์ท่านทรงอุปถัมภ์มาในโลกนี้นั้น ทำให้โลกนี้ดีขึ้นเป็นแน่แท้”

สมเด็จพระบรมราชชนกทรงรับเป็นอาจารย์สอนนักเรียนแพทย์ในรุ่นแรกๆ และได้ประทานพระราโชวาทในโอกาสต่างๆ ทั้งแก่นักเรียนแพทย์และนักเรียนทุนส่วนพระองค์

พระราโชวาทเหล่านี้ได้รับการเผยแพร่และอ้างถึงมาแล้ว ด้วยคุณค่าที่แพทย์รุ่นหลังควรจักได้ศึกษาใคร่ครวญและนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีทั้งต่อตนเอง ต่อผู้ป่วย และต่อประเทศชาติบ้านเมือง จึงเห็นควรให้นำมาจดจารให้ปรากฏในที่นี้ด้วย

1. ฉันไม่ต้องการให้พวกเธอมีความรู้ทางการแพทย์อย่างเดียว

ฉันต้องการให้พวกเธอเป็นบุคคลที่ถึงพร้อมแล้ว

I don't want you to be only a doctor.

But I also want you to be a man.

พระราชดำรัสของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
พระราชทานในวโรกาสเปิดการศึกษาเวชนิสิต รุ่น 2471

2. หมายความว่าฉันต้องการให้พวกเธอเป็นทั้งนายแพทย์

และเป็นผู้ที่อยู่ในสังคมมีศีลธรรมอันดีด้วย

จึงสามารถทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้

อ้างอิงมาจาก พ.บุญนิยม

“สมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิตล อดุลยเดชกรมหลวงสงขลานครินทร์”
อนุสรณ์การรับพระราชทานปริญญาบัตรเวชบัณฑิต รุ่น 2473 ครบ 25 ปี หน้า 7

3. อาชีพแพทย์นั้นมีเกียรติ แพทย์ที่ดีจะไม่ร่ำรวย แต่ไม่อดตาย
ถ้าใครอยากร่ำรวยก็ควรเป็นอย่างอื่น ไม่ใช่แพทย์
อาชีพแพทย์นั้นจำต้องยึดมั่นในอุดมคติเมตตากรุณาคุณ

พระราชโอรสของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
พระราชทานแก่แพทย์รุ่น 2472 เมื่อสมัยเป็นนิสิตใหม่ๆ

4. ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง
ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง
ลาภทรัพย์และเกียรติยศจะตกมาแก่ท่านเอง
ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์

จากลายพระหัตถ์ของ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
ถึงนายสวัสดิ์ แดงสว่าง (ศาสตราจารย์ นายแพทย์สวัสดิ์ แดงสว่าง)

5. ความสำเร็จที่แท้จริงอยู่ที่การเรียนรู้เท่านั้น แต่อยู่ที่ความสามารถ
ในการประยุกต์ใช้ความรู้นั้นให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษยชาติ
*True success is not in the learning, but in its application
to the benefit of mankind.*

จากสมุดบันทึกวิชาวิทยาศาสตร์ของ
สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

6. การเรียนจบหลักสูตรการแพทย์ที่กำหนดให้ นั้น ไม่ได้หมายความว่า
นักเรียนได้เรียนรู้จบหมดด้านการแพทย์ การรับปริญญาบัตรเป็นเพียง
ก้าวหนึ่งเท่านั้น คือแสดงว่านักเรียนได้เรียนจบการฝึกทางทฤษฎี
และอยู่ในฐานะเหมาะที่จะออกไปรับผิดชอบทางการปฏิบัติโดยลำพัง
เกี่ยวกับปัญหาการป่วยไข้ ซึ่งจะเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่อง เป็นแต่เป็น
คนละแบบ การที่จะเป็นแพทย์ที่ก้าวหน้าต่อไปได้ แพทย์ที่สำเร็จ
จะต้องยึดอยู่เสมอว่าจะต้องเป็นนักศึกษาอยู่ตลอดชีวิตของอาชีพ

จากลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก ถึง Professor A.G. Ellis

7. พวกเธอทั้งหลาย การเล่นนั้นเป็นของดี การเรียนนั้นก็เป็นของดีและสำคัญ
แต่การจะให้ดีกว่านั้นคือคนที่เรียนก็ดีและเล่นก็ดีด้วย

พระราโชวาทของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
ถึงนิสิตแพทย์ที่ละทิ้งการเรียนไปเล่นสนุก

8. เรื่องตำแหน่งการงานนี้ก็เหมือนหมวก จะหาหมวกให้เหมาะกับหัวคนนั้น
คงไม่ยาก แต่เรื่องที่จะหาหัวคนมาให้เหมาะกับหมวกนี้ชียากนักหนา

จากลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม
พระบรมราชชนก ถึงพระสนธิ

9. เมืองเรายังไม่มีอะไรเลย พวกเราต้องรู้ไว้ เมื่อเราเรียนสำเร็จแล้ว ควรพยายามคิดค้นทางวิชาการให้กว้างขวางขึ้นจะได้เทียบเคียงกับต่างประเทศเขาบ้าง ถ้ายังไม่รู้จะทำอะไรใหม่ก็ให้ศึกษาลึ่งที่ธรรมดา ใหู้ว่าคนไทยเรานั้นมีอะไรเป็นธรรมดาซึ่งเป็นมาตรฐาน

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก รับสั่งกับนักเรียนแพทย์

10. หม่อมฉันรู้สึกอยู่ตลอดว่า การสาธารณสุขนั้นเป็นการสำคัญ อย่างดียิ่ง ทั้งเป็นเครื่องบำรุงกำลังของชาติไทย และเป็นสาธารณสุขประโยชน์แก่มนุษยชาติทั่วไปด้วย เพราะฉะนั้นเมื่อมีโอกาสอันใดซึ่งหม่อมฉันพอที่จะช่วยออกกำลังกายและสติปัญญาหรือทรัพย์ อันเป็นผลที่จะทะนุบำรุงให้การนั้นเจริญขึ้นแล้ว หม่อมฉันยินดีปฏิบัติเสมอ

จากลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก กราบทูลพระเจ้าอนึ่งยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร อธิบดีกรมสาธารณสุข

11. ฉันได้ทำงานสำเร็จไว้อย่างหนึ่งคือมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์เขาจะอุดหนุนให้เงินรัฐบาลไทยขยายกิจการแพทย์ในประเทศไทย แต่รัฐบาลไทยจะต้องประสานกับเขาเป็นข้อสัญญาผูกพัน โดยรัฐบาลไทยจะต้องออกเงินสมทบด้วย มิฉะนั้นราษฎรจะเข้าใจว่าเป็นโรงพยาบาลฝรั่งไปหมด แล้วก็ทำไม่สำเร็จด้วยซึ่งเขาได้เห็นจากประเทศจีนแล้ว... ฉันหนักใจที่รัฐบาลจะไม่มีเงินในการก่อสร้างตึกต่างๆ ตามสัญญาได้

จากสุนทรพจน์ ในวันมหิดล พ.ศ.2505 โดย พลตรีพระศักดา พลรัักษ์

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2471

แจ้งความมายัง

ท่านสภานายกและสมาชิกสโมสรรแพทยแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในขณะที่มีการเลี้ยงดู ณ สโมสรรแพทยแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลวงเฉลิมคัมภีร์เวชช์ได้ขอให้ข้าพเจ้ากล่าววาจา แต่ข้าพเจ้ามิได้รับเพราะรู้สึกว่เสียงอ่อน จะส่งไปทั้งสี่มุมสนามไม่ได้ จึงเกรงว่จะลำบากแก่ผู้ฟังและเสียเวลา ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าขอถือโอกาสอันนี้แสดงความยินดีที่ได้ไปพบกับท่านทั้งหลาย และขอขอบใจท่านที่ได้มีใจอารีเชิญข้าพเจ้าไปร่วมสมาคม เสียงดู แข็งแรง ทำให้เกิดความระลึกถึงด้วยความภาคภูมิใจว่ข้าพเจ้าก็ได้เกียรติยศเป็นภรรยแพทย์ผู้หนึ่งในคณะของท่าน

แพทยวิทยามืดกันกับดาราศาสตร์หรือวิชาคำนวณ ทั้งสองอย่างนี้เป็นวิทยาศาสตร์แม่นคำนวณได้ถึง วัน ยาม นาที่ วินาที และตัวเลขถึง 0,000,000.01 มีคิดระวางน้ทริกกับอามะอย่างน่ๆ ส่วนวิชาแพทยนั้นเป็นวิชาแม่นแต่บางส่วน แต่เป็นทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ด้วยเหตุนี้ผู้ที่จะประกอบโรคศิลป์ นอกจากที่จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ จึงยังต้องบริบูรณ์ด้วยคุณลักษณะอื่นอีกหลายประการจึงจะเป็นผู้ทำการสำเร็จได้

คุณลักษณะสำหรับการแพทยนั้น คือความเชื่อถือไว้ใจ

1. ท่านต้องมีความเชื่อในความสมารถของตนเองคือ ความมั่นใจ
2. ท่านต้องมีความไว้ใจระหว่งแพทยกันเองคือ ความเป็นปึกแผ่น
3. ท่านต้องได้รับความเชื่อถือจากคนไข้ของท่านคือ ความไว้ใจของคณะชน

คุณสมบัติสามประการนี้ เป็นอาวุธเกราะ และเครื่องประดับอันงามของแพทย ท่านควรยกย่องคณะที่ให้การศีกษาแก่ท่าน ท่านควรมีความภาคภูมิใจในคณะของท่าน และท่านไม่ควรเรียนวิชาขึ้นใจแล้วใช้เป็นเครื่องมือหากินเท่านั้น

ควรเก็บคำสอนใส่ใจและพฤติกรรมตาม ผู้ที่จะบำบัดทุกข์ต้องเป็นตัวอย่าง ความประพฤติ ซึ่งจะนำมาแห่งสุขภาพ แพทย์ที่ไม่ประพฤติตามวิธีที่ตัวสอนแก่ คนไข้แล้วจะหาความไวใจจากคนไข้ได้อย่างไรได้

ท่านควรมีความเชื่อในตนเอง ไม่ใช่वादดี ท่านต้องรู้สึกความรับผิดชอบและ ทำไปด้วยความตั้งใจดี

พวกเราแพทย์แผนปัจจุบันมายืมเยาะแพทย์แผนโบราณว่าเขาใช้ยาไม่มี หลักวิทยาศาสตร์ แต่ถึงกระนั้นในประเทศสยามก็ได้มีแพทย์โบราณหลายท่านที่ คักดีลึทธิจริงๆ ด้วยความเชื่อถือในความตั้งใจดี เชื่อว่าสรรพคุณยานั้นมีฤทธิ์จริง ประกอบด้วยความสังเกตอันสุขุมและความจริงใจ แพทย์เหล่านี้ทำการเป็นผลคือ รักษาทางใจ แพทย์มีความเชื่อรุนแรงพอ จึงส่งความเชื่ออันนี้เข้าไปถึงใจคนไข้ได้ คนไข้จึงมีใจดี ท่านก็ทราบอยู่แล้วว่าความวิตก ความกลัวใจทำให้โรคอวัยวะ เช่น โรคหัวใจ โรคไหลเวียนโลหิต โรคเส้นประสาท และโรคไตบางอย่างกำเริบได้ โรคอุปทาน (ฮีสตีเรีย) บลอมอาการของโรคอวัยวะได้คล้ายอย่างไร

แพทย์ผู้ที่ไม่เชื่อในสิ่งที่ตนทำและพูดหลอกให้คนไข้เชื่อนั้นคือแพทย์ที่ทุจริต ภาษาอังกฤษเรียกว่า “แควีค” ถึงแม้ผู้นั้นจะได้รับการศึกษาวิทยาศาสตร์

ท่านนายแพทย์บุนเดสเซน ได้กล่าวว่่านักสุขวิทยาทุกคนจะต้องอยู่กินเป็น ตัวอย่างสุขภาพถึงจะเป็นพ่อค้าความสุขดี

ในขณะที่ท่านประกอบกิจแพทย์ อย่างนี้กว่าท่านตัวคนเดียว นี้กว่าท่านเป็น สมาชิกของ “สงฆ์”

คณะหนึ่งคือคณะแพทย์ ท่านทำดีหรือร้ายได้ ความเชื่อถือหรือความดูถูก เพื่อนแพทย์อื่นๆ จะพลอยยินดีหรือเจ็บร้อนอับอายด้วย นี้ถึงความรับผิดชอบ ต่อผู้ที่เป็นแพทย์ด้วยกัน

แพทย์ทุกคนมีกิจที่จะแสดงความกลมเกลียวในคณะแพทย์ต่อสาธารณชน เมื่อ เกิดความเลื่อมใสในคณะแพทย์ขึ้นในหมู่ประชาชนแล้ว ผู้ที่จะตั้งต้นทำการแพทย์ถึง จะยังไม่ได้มีโอกาสตั้งตัวในความไวใจของคนที่จะได้ส่วนความไวใจเพราะเป็นสมาชิก ของคณะที่มีผู้นับถือ เราเห็นพระบวชใหม่ที่ยังไม่เป็นสมภารเราก็กมมือไหว้ เพราะ

เรามีความนับถือในลัทธิของพระสงฆ์ฉันใดก็ดี แพทย์หนุ่มก็ได้ความไวใจเพราะคณะของเขาเป็นที่น่าไวใจ เพราะฉะนั้นความประพฤติของแพทย์บุคคลนั้นมาซึ่งประโยชน์แก่แพทย์ใหม่และเราก็อยากจะช่วยผู้ที่ตั้งต้นในอาชีพของเราเสมอไป

ท่านโฮเมอร์ คาลเวอร์ ได้กล่าวไว้ว่า ที่แรกมีผู้เกรงว่าวิชาแพทย์ป้องกันหรือสาธารณสุข จะทำลายการหากินของแพทย์รักษาพยาบาล ครั้นตรวจสอบผลตรงกันข้าม ความกลมเกลียวระหว่างการแพทย์ป้องกันกับแพทย์รักษา กลับทำให้แพทย์รักษาทำมาหากินดี ฉะนั้นการสมาคมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญแทนที่จะหวงวิชาหรือแก่งแย่งร่วมมือร่วมใจกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกลับนำผลมาให้ทั้งสองข้าง

ท่านศาสตราจารย์เทาลซิก ได้กล่าวไว้ว่า การค้าขายแลกเปลี่ยนกันโดยคลองธรรมนำโภคทรัพย์มาให้ทั้งสองฝ่าย เป็นอย่างนั้นในการค้าขายวัตถุแล้ว การแลกเปลี่ยนวิชาคงนำความจำเริญมาให้ทั้งสองข้างเหมือนกัน

การที่จะได้ความไวใจของคนไข้ ขอท่านถือสุภาษิตว่า “ใจเขาใจเรา” ท่านคงจะคิดได้ว่าท่านอยากได้รับความสบายแก่ตัวท่านอย่างไร ก็ควรพยายามให้ความสบายแก่คนไข้อย่างนั้น ความจริงตั้งเป็นยาประเสริฐได้ผลคือความเชื่อ และเมื่อคนไข้เชื่อท่านแล้วเขาจะทำตามทุกอย่าง คนไข้โดยมากอยากรู้ความจริง เราไม่เชื่อความหลอกลวงของเราเองแล้วที่ไหนจะหวังให้คนไข้เชื่อถ้าท่านหลอคนไข้แล้ว ท่านจะเจอเขาอีก และเขามีปากบอกความชั่วความดีต่อๆ กันไป

ท่านศาสตราจารย์แคปอต ได้สอนให้กล่าวความจริงเสมอ เพราะท่านถือว่าคนไข้โดยมากทนความจริงที่พูดตรงๆ ได้ดีกว่าความจริงที่ได้อู้เข้า เมื่อได้จับความเท็จของท่านได้แล้ว ท่านระวังบอกแต่สิ่งที่เป็นไปจริงๆ ไม่ใช่สิ่งที่ท่านทายว่าจะเป็นหรือจะไม่เป็น เช่น การทำนายผลสุดท้าย (ปรอคโนสิส) ถ้าท่านมานึกดูให้ดีแล้ว ท่านจะบอกคนไข้ได้ยากเพราะโดยมากก็เป็นการเดา แต่ถ้าท่านมีหลักฐานบอกได้แน่แล้วกลับช่วยให้คนไข้ได้สติเตรียมจะตายหรือจะพิการหรือจะหวังหายทำนายแน่ไม่มีใครจะทำ อันตราย ทำนายเดานั้นเป็นสิ่งอันตรายมาก อาจารย์โดยมากจึงสอนให้ปิด

ในการรักษาคนไข้นั้น ข้าพเจ้าเห็นมีสุภาพจิตดีอันหนึ่ง ซึ่งท่านศาสตราจารย์
พิบอดี ผู้ล่วงลับไปแล้วได้กล่าวว่า “ความลับของการรักษาคนไข้นั้นคือความรัก
คนไข้”

การที่ให้นามโลมสรนี้ว่า “แพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” นั้น แสดง
ว่าท่านมีความเชื่อถือและภูมิใจในโรงเรียนของเรา ท่านถือตัวท่านว่าเป็นศิษย์
มีครู ท่านเชิดชูโรงเรียนของท่านไม่ย่ออายปิดบัง และท่านได้มีความรู้สึก
ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ท่านจึงเอาชื่ออันเป็นพระบรมนามาภิไธยของ
ปียมหาราชของเราไปใช้ เพราะท่านตั้งใจบำเพ็ญตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้และเชื่อ
ในความสามารถของท่านว่าจะรักษาชื่อนี้ไว้ได้ไม่ให้เสีย

ท่านตั้งสถานที่ประชุมแลกเปลี่ยนความอารีเป็นสามัคคีกันนับว่าทำการ
บำเพ็ญความเชื่อถือของคณะ และอดทนซึ่งกันและกัน

ท่านตกแต่งหนังสือข่าวแพทย์เพื่อความรู้ความเอาใจแก่สาธารณชน และได้
เชิญผู้ที่ไม่เป็นแพทย์มาสมาคมกับแพทย์ความคุ้นเคยส่วนตัวย่อมนำมาซึ่งความไว้วางใจ

ด้วยเหตุดังนี้ ข้าพเจ้าจึงมีความโสมนัสอวยพรให้โลมสรนี้รุ่งเรือง ให้หนังสือ
ข่าวแพทย์แพร่หลาย และให้สมาชิกทุกคนสมบูรณ์ในกิจอาชีพที่เป็นกำลังทั้งรักษา
และป้องกันประชาชนสยามให้พ้นจากโรคภัยทั้งหลาย ขอให้เจริญยิ่งๆ เทอญ

ด้วยความนับถือ

(ลงพระนาม) มหิดล

จากลายพระหัตถ์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก
ถึงสถานายกและสมาชิกโลมสรแพทย์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2472
(สมัยนั้นคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล สังกัดอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

(คัดจาก “ข่าวแพทย์ ของโลมสรแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
ปีที่ 1 ฉบับที่ 9 พ.ศ.2472 ตีพิมพ์ในสารศิริราช 2494 ; 3:523-527)

รายชื่อกรรมการมูลนิธิธรรมภาภิบาลทางการแพทย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ดำรงตำแหน่ง
1	ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย	ประธานกรรมการ
2	คุณหญิงวรรณภา สิริวัฒนภักดี	ที่ปรึกษา
3	นพ.ปราเสริฐู ปราสาททองโอสถ	ที่ปรึกษา
4	พลเอกจรัล กุลละวณิชย์	ที่ปรึกษา
5	นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช	ที่ปรึกษา
6	ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ที่ปรึกษา
7	ศ.คลินิก นพ.อุดม คชินทร	ที่ปรึกษา
8	ศ.นพ.สมศักดิ์ โล่ห์เลขา	รองประธาน กรรมการ คนที่ 1/ที่ปรึกษา
9	นพ.เอื้อชาติ กาญจนพิทักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่ 2
10	นพ.สุรวิทย์ คนสมบูรณ์	รองประธานกรรมการ คนที่ 3
11	พล.อ.ต.นพ.อิทธพร คณะเจริญ	กรรมการและเลขาธิการ/ผู้จัดการ
12	นพ.ธนาธิป ศุภประดิษฐ์	กรรมการและรองเลขาธิการ
13	ภญ.อำพร เจริญสมศักดิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ
14	ดร.สุนีย์ ศรีไชยชนะสุข	กรรมการและเหรัญญิก
15	นส.นทพร บุญบุบผา	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
16	นพ.กำพล พลัสสินทร์	กรรมการ
17	นายนพรัตน์ แยมเหมือน	กรรมการ
18	ศ.นพ.สิน อนุราษฎร์	กรรมการ
19	ศ.นพ.พินิจ กุลละวณิชย์	กรรมการ
20	นพ.ยุทธ โพธารามิก	กรรมการ
21	นางกรรณิการ์ เทววิชชุลดา	กรรมการ
22	นพ.วิทยา วันเพ็ญ	กรรมการ
23	พญ.อภิรมย์ เวชภูติ	กรรมการ
24	ศ.กิตติคุณ ดร.นพ.จิตร สิทธิอมร	กรรมการ
25	พล.อ.รศ.นพ.ไตรโรจน์ ครุฑเวช	กรรมการ
26	ศ.นพ.เหลือพร ปุณณกันต์	กรรมการ
27	รศ.นพ.อัษฎา ตียพันธ์	กรรมการ
28	ศ.พิเศษ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์	กรรมการ
29	นายปิยะพันธ์ จัมปาสุด	กรรมการ

มูลนิธิรามาภิบาลทางการแพทย์

อาคารเฉลิมพระบารมี 50 ปี เลขที่ 2 ซอยสุขุมย์วิจิตร

ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310

โทรศัพท์ 081-313-2200 โทรสาร. 02-692-7222

พระราชกระแส : ในหลวงรัชกาลที่ ๙
ในพิธีเปิดอาคารแพทยสมาคม ซอยศูนย์วิจัย
วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๑๑

“...พวกแพทย์มีความสามัคคีกันดีมาก
ขอให้รักษาความดีนี้ไว้”

“...ปัจจุบันนี้ กิจการแพทย์เจริญก้าวหน้ามาก
ขอให้ช่วยกันนึกถึงและทำประโยชน์แก่ประเทศชาติให้มาก”

